

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Magisteruppsats
Företagsekonomi
VT 2011

Basel-III och den alternativa bankmarknaden

Författare: Martin Lindberg
Matheus Lundqvist
Peter Ringblom

Handledare: Gudrun Baldvinsdottir
Wajda Wikham

Förord

Vi vill passa på att tacka alla de människor som på ett eller annat sätt stöttat och bidragit till slutresultatet av denna uppsats. Vi vill särskilt tacka våra intervjurespondenter Sussanne Sundvall, Ulf Sandmark, Philip Winckle och Johan Hansing som tagit sig tid till att delta i vår undersökning och svarat på alla våra frågor.

Ett stort tack riktas också till våra handledare Gudrun Baldvinsdottir och Wajda Wikham som kontinuerligt bidragit med sitt kunnande genom rådgivning och feedback.

Slutligen vill vi även tacka våra opponenter Linda Pihlquist och Maria Sandahl som under uppsatsens gång kommit med konstruktiva råd.

Göteborg den 1 juni 2011

Martin Lindberg

Matheus Lundqvist

Peter Ringblom

Sammanfattning

Titel:	Basel-III och den alternativa bankmarknaden
Seminariedatum:	2011-06-08
Kurs:	FEA413 V11, Magisteruppsats, 15 p
Författare:	Martin Lindberg, Matheus Lundqvist, Peter Ringblom
Handledare:	Gudrun Baldvinsdottir och Wajda Wikham
Nyckelord:	Basel-III, Kapitäläckningskrav, Shadow Banking Oreglerad marknad, OTC-derivat
Problematisering:	Under 2013 ska regelverket Basel-III börja implementeras i Europa. Dess huvudsyfte är att förhindra framtida finansiella kriser. Det tidigare regelverket Basel-II har dock haft uppenbara brister med tanke på den senaste finanskrisens omfattning. Den finansiella marknaden är dock väldigt omfattande och komplex, varpå ett komplett och tillfredställande regelverk måste ta hänsyn till många faktorer.
Problemfrågeställning:	Är Basel-III regelverket tillräckligt för att förhindra finansiella kriser? Hur påverkar den oreglerade marknaden övriga delar av finansmarknaden? Finns det något/några alternativ till Basel-III?
Syfte:	Uppsatsen ska på vetenskapliga grunder undersöka vilken effekt det nya regelverket Basel-III kommer att ha på den finansiella marknaden. Syftet är även att undersöka eventuella alternativ till regelverket, samt eventuella för- och nackdelar med regelverket och de möjliga alternativen.
Metod och empiri:	För att få ett tillfredställande svar på problemfrågeställningen har en kvalitativ ansats valts i undersökningen. Den empiriska datainsamlingen har skett genom fyra intervjuer med branscherna respondenter från olika yrkesgrupper.
Teori:	Den teoretiska referensramen har utarbetats genom en extensiv genomgång av vetenskapliga artiklar, rapporter, utredningar etc.
Slutsats:	Vår studie tyder på att Basel-III inte kommer vara tillräckligt för att förhindra finansiella kriser, men det kan däremot göra bankerna mer resistent mot störningar. Den senaste finanskrisen indikerar att den oreglerade marknaden kan påverka hela det finansiella systemet. De reglerade och oreglerade delarna av finansmarknaden är väl integrerade med varandra och detta har skett genom en ökad användning av CDS-derivat som omfördelar riskerna. Studien visar inte på något entydigt svar huruvida Glass-Steagall är ett lämpligt alternativ till Basel-III eller inte.

Abstract

Title:	Basel-III and "Shadow Banking"
Seminar date:	2011-06-08
Course:	FEA413 V11, Master thesis, 15 p
Authors:	Martin Lindberg, Matheus Lundqvist, Peter Ringblom
Advisors:	Gudrun Baldvinsdottir och Wajda Wikham
Keywords:	Basel-III, Capital adequacy requirements, Shadow Banking Unregulated market, OTC-derivative
Problem formulation:	During 2013, the implementation of the regulatory framework of Basel-III will be started in Europe. Its main purpose is to prevent future financial crises. The previous regulations have had obvious shortcomings, given the scale of the recent financial crisis. The financial market is very extensive and complex, why a complete and satisfactory regulatory framework must take many factors into account.
Research questions:	Is Basel-III framework sufficient to prevent financial crises? How does the unregulated market affect the rest of the financial market? Is there any alternative to Basel-III?
Purpose:	The essay will scientifically investigate what the effect of the regulatory framework of Basel-III will be on financial markets. The aim is also to examine possible alternatives to the regulatory framework, along with possible advantages and disadvantages of the regulatory framework and the possible alternatives.
Method and empirical foundation:	A qualitative approach have been used in the essay, to get a satisfactory answer on the problem issue. The empirical data has been collected through four interviews with experienced respondents from different occupational groups.
Theoretical approach:	The theoretical framework has been developed through extensive reviews of scientific articles, reports, studies, etc.
Conclusions:	Our study suggests that Basel-III will not be enough to prevent financial crises, but it may however, make banks more resistant to shocks. Recent financial crisis indicates that the unregulated market can affect the entire financial system. The regulated and unregulated parts of financial markets are well integrated with each other and this has been done through the increased use of CDS-derivatives that redistribute risks. The study shows no clear answer whether the Glass-Steagall is a suitable alternative to Basel-III or not.

Förkortningar

BCBS = Basel Committee on Banking Supervision

BIS = Bank for International Settlements

CCP = Central Clearing Parties

CDS = Credit Default Swaps

EAD = Exposure At Default

FCIC = Financial Crisis Inquiry Commission

FI = Finansinspektionen

FSB = Financial Stability Board

LCR = Liquidity Coverage Ratio,

LGD = Loss Given Default

NSFR = Net Stable Funding Ratio

OTC-derivat = Over The Counter - derivat

PD = Probability of Default

VIE = Variable Interest Entities

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemdiskussion	2
1.3 Problemfrågeställning	3
1.4 Syfte.....	3
1.5 Avgränsning.....	3
1.6 Disposition.....	4
2. Metod	5
2.1 Undersökningsmetod	5
2.2 Deskription	5
2.3 Val av metod.....	5
2.4 Datainsamling.....	6
2.5 Primärdata och sekundärdata.....	6
2.6 Metod för datainsamling.....	6
2.6.1 Intervjuer	6
2.6.2 Val av respondenter	7
2.6.3 Genomförandet av intervjuerna	8
2.7 Reliabilitet och Validitet	9
2.8 Källor och källkritik	9
3. Teoretisk referensram.....	11
3.1 Bank for International Settlements.....	11
3.2 Basel Committee on Banking Supervision.....	12
3.3 Basel Capital Accord (Basel-I).....	13
3.4 Kritik mot Basel-I	14
3.5 Basel-II – Idag gällande kapitaltäckningsregler	14
3.5.1 Pelare 1 – Minimikapitalkrav.....	14
3.5.2 Pelare 2 – Samlad kapitalbedömning.....	16
3.5.3 Pelare 3 – Genomlysning.....	17
3.6 Kritik mot Basel-II	17
3.7 Basel-III – Kommande kapitaltäckningsregler	18
3.8 Kapitalkravet	18
3.9 Likviditetsreglering	20
3.10 Kritik mot Basel-III	21
3.11 Positiv kritik till Basel-III	23
3.12 Den reglerade och oreglerade värdepappersmarknaden.....	24
3.12.1 Central Clearing Parties (CCP)	27
3.13 "Shadow Banking" - Den alternativa bankmarknaden	27

3.13.1 Bakgrunden till "Shadow Banking"	28
3.13.2 Risker och problem.....	32
3.14 "Moral Hazard".....	32
3.15 Glass-Steagall – ett alternativ till Baselregelverket.....	33
4. Empiri	35
4.1 Respondenternas bakgrund	35
4.2 Respondenternas åsikter om Basel-III.....	35
4.3 Debatten om högre kapitalkrav i Sverige.....	38
4.4 Respondenternas åsikter om den oreglerade marknaden	38
4.5 Respondenternas åsikter om "Shadow Banking"	40
4.6 Respondenternas åsikter om alternativen till Basel-III	41
4.7 Respondenternas åsikter om Moral Hazard	41
5. Analys	43
6. Slutsatser och diskussion.....	46
6.1 Avslutande diskussion	47
6.2 Studiens bidrag.....	48
6.3 Förslag till fortsatta studier	48
Källförteckning.....	49
Bilaga	56
Intervjufrågor	56

1. Inledning

I det inledande kapitlet ges en kort beskrivning av ämnet och dess komplexitet. Syftet med detta är att ge läsaren en övergripelig förståelse för undersökningens problematik och bakgrund. Därefter presenteras uppsatsens syfte tillsammans med problemfrågeställningen och de avgränsningar som gjorts. Dessa tydliggör inom vilka ramar undersökningen utarbetats, samt dess inriktning. För att underlätta för läsaren har även en disposition tagits fram vilket ger en överblick av arbetets struktur.

1.1 Bakgrund

Den 16 december 2010 stod det nya Basel-III regelverket klart som utformats på rekordtid (Svenska Bankföreningen, 1). Basel-III reglerna berör banker och innebär högre kapitaltäckningskrav samt ändrade bestämmelser för beräkningarna av dessa jämfört med det nuvarande Basel-II regelverket. Bakgrunden till att de nya reglerna tagits fram är den senaste finanskrisen som utbröt i samband med att Lehman Brothers gick i konkurs hösten 2008 (Lindqvist, 2010). Konkursen är häpnadsväckande sett till det nuvarande Basel-II regelverket och dess kapitaltäckningskrav. Banken hade ungefär tre gånger större kapitaltäckning än vad reglerna kräver men trots detta lyckades inte banken fullfölja sina åtaganden. Lehman Brothers fallisseman ökade därmed trycket på Baselkommittén att förändra nuvarande regelverk (Sprinzen & Azarchs, 2008).

Bankföreningens VD Kerstin af Jochnick (2010) framhåller att det ligger i branschens intresse att vi får ett sunt regelverk. Af Jochnick påpekar även att det finns en risk att det omfattande regelverket kommer att få stora oförutsedda konsekvenser för finansmarknaden. Vilket kommer att innebära ökade kostnader för bankerna och därmed också för kunderna. Riksbankschefen Stefan Ingves menar att kostnaderna för implementeringen är avsevärt lägre än de kostnader som kan uppstå i en kris. Ingves påpekar vidare att det är viktigt att se långsiktigt på de nya reglerna; ”på längre sikt kommer den nya bankregleringen snarare att leda till högre BNP och välstånd – detta eftersom vi minskar sannolikheten för nya kriser”(Ingves, 1).

Att bankerna fyller en grundläggande funktion i det finansiella systemet, och för samhället i stort, råder det inga tvivel om. Det är därför viktigt att de risker en bank utsätts för minimeras (Riksbanken, 1).

Det finns dock kritik riktad mot Baselregelverken och dess eventuella inverkan på finansmarknaden. Kritiker menar att det inte spelar någon roll om regler införs på den marknad som redan är reglerad, d.v.s. bankerna, så länge det finns en oreglerad marknad

som har ett stort inflytande i ekonomin. Ulf Sandmark, civilekonom och medlem i LaRoucherörelsen i Sverige – EAP, säger att;

”Basel-III driver, hela finanssystemet i händerna på alla de marknadsaktörer som inte är banker. Hans Bäckström, Finansinspektionen och Sara Åhlén, Riksbanken, hävdar att Basel-III är viktigt för att det reglerar kärnan i det finansiella systemet, som är bankerna. Men ju mer hedgefonderna tar över, och de har redan den största delen av finanssystemet, desto mindre betydelse får Basel-III” (Sandmark, 2010).

En intressant debatt som förs i Sverige i skrivande stund är gällande de olika nivåerna i det nya Baselregelverket. Det finns flera som förespråkar en ännu hårdare reglering i Sverige än vad som föreslagits gälla i Europa. Riksbankschef Stefan Ingves menar att Sverige bör överväga att införa strängare krav än vad Basel-III kräver, även på ytterligare områden som regelverket inte reglerar. Detta för att ta hänsyn till särskilda risker och sårbarheter som finns i Sverige (Ingves, 2).

Nordeas vd Christian Clausen, tillika styrelseordförande i Svenska Bankföreningen, säger att det idag är viktigt att bankföreningen säkerställer att de nya regelverken inte innebär en överreglering. Med detta menar Clausen att bestraffning ska ske av destabiliserande beteenden, samtidigt som det heller inte ska göras svårt för de banker som bäst klarade den senaste finanskrisen och bidrog med stabilitet. Clausen säger vidare; ”Kräv buffertar, men öka inte priset på kapital och likviditet så att bördorna för företag och hushåll hotar den försiktiga ekonomiska återhämtningen i Europa. Det är balansen som jag hoppas att Bankföreningen ska bidra till” (Svenska Bankföreningen, 2).

1.2 Problemdiskussion

Huvudsyftet med Baselregelverket är att förhindra finansiella kriser. Trots regelverkets kontinuerliga uppdateringar har syftet inte kunnat uppnås vilket den senaste krisen 2008 tydligt påvisade. Enligt Stefan Walter generalsekreterare för Baselkommittén uppkommer finansiella kriser med ungefär 20-25 års mellanrum (BIS, 1). Efter Walters uttalande är det intressant att fråga sig om det ens är möjligt att förhindra framtida kriser.

Då den finansiella marknaden är oerhört omfattande och komplex finns det många faktorer som påverkar marknaden. Kritiker menar att det kommande Basel-III regelverket inte kommer att få dess avsedda effekt. En reglering av bankerna berör endast en liten del vilket gör att en stor del av den finansiella marknaden lämnas oreglerad. I och med detta kvarstår många av de problem som orsakade den senaste finanskrisen. En del av den oreglerade marknaden innefattar bland annat hedgefonder och derivat som till stor del bygger på

riskfylld spekulationshandel. I Sverige uppskattas denna marknad till att vara ungefär lika stor som den reglerade (Johansson, 2010).

I dagsläget kommer Basel-III regelverket att införas inom EU och dess medlemsländer, dock är det inte klart huruvida viktiga ekonomier som USA och Kina kommer att implementera dessa. Bankerna handlar med varandra på en global marknad och därmed är det väsentligt att regelverket omfattar alla internationellt verksamma banker, vilket också är Bank for International Settlements (BIS) mål. Det är viktigt att vara medveten om den eventuella risk som föreligger om inte alla banker omfattas av samma regelverk och därmed inte har samma motståndskraft mot kriser.

1.3 Problemfrågeställning

Är Basel-III regelverket tillräckligt för att förhindra finansiella kriser?

Hur påverkar den oreglerade marknaden övriga delar av finansmarknaden?

Finns det något/några alternativ till Basel-III?

1.4 Syfte

Uppsatsen ska på vetenskapliga grunder undersöka vilken effekt det nya regelverket Basel-III kommer att ha på den finansiella marknaden. Utöver detta är syftet även att undersöka eventuella alternativ till regelverket. Författarna vill med denna uppsats även lyfta fram eventuella för- och nackdelar med regelverket och de möjliga alternativen.

1.5 Avgränsning

Studien inriktar sig på att undersöka vilka effekter Basel-III regelverket kommer att få på den finansiella marknaden. Vi har dock valt att göra avgränsningar i det empiriska materialet genom att endast intervjua respondenter bosatta i Sverige. Följaktligen intervjuas inte respondenter från andra länder i Europa där regelverket kommer att implementeras, trots att detta vore av intresse att ha med. Denna avgränsning måste ändå göras med hänsyn till att en sådan undersökning är för omfattande för detta arbete.

1.6 Disposition

- Kapitel 2 *Metod:* I det andra kapitlet presenteras de verktyg som använts under studiens gång. Kapitlet syftar till att ge läsaren en uppfattning om tillvägagångssättet och de olika momenten i uppsatsen. Inledningsvis beskrivs den valda metoden och hur datainsamlingen skett i form av primär- och sekundärkällor. Därefter följer en redogörelse av de olika intervjuobjekten och intervjuer som är den valda primärkällan. Sist i kapitlet diskuteras reliabilitet, validitet och källkritik som belyser studiens tillförlitlighet, relevans och trovärdighet.
- Kapitel 3 *Teoretisk referensram:* Detta kapitel inleds med en grundläggande presentation av Baselregelverket som idag är gällande EU-direktiv i Sverige. Sedan följer en genomgång av problematiken kring den oreglerade värdepappersmarknaden och då även "Shadow Banking". Avslutningsvis tas Moral Hazard upp och det av kritiker förespråkade regelalternativet Glass-Steagall. Den teoretiska referensramen ligger till grund för utformandet av den frågeställning som används i empirin vid insamlandet av ny information. Kapitlet syftar även till att öka läsarens kunskaper i ämnet samt en förståelse för den problematik som föreligger.
- Kapitel 4 *Empiri:* I den empiriska delen har en sammanställning gjorts av de intervjuer som genomfördes med de utvalda respondenterna. Detta avsnitt är primärdata i arbetet och blir således vårt bidrag i ämnet. Vi vill även understryka att de svar som intervjuobjekten lämnat endast är deras personliga tankar och åsikter, om inget annat anges. Därmed är svaren inte något som ska kopplas samman med det företag eller förening deltagaren är verksam i.
- Kapitel 5 *Analys:* I detta kapitel analyseras och diskuteras den data som återfinns i den teoretiska referensramen och empiriska delen. Här sker även en analys av eventuella likheter och olikheter. Tillsammans med studiens problemfrågeställning kommer denna information utgöra grunden för de slutsatser som presenteras i det sista kapitlet.
- Kapitel 6 *Slutsatser och diskussion:* I undersökningens sista kapitel besvaras den problemfrågeställning som finns formulerad i det inledande avsnittet. Ytterligare slutsatser och reflektioner presenteras även här och avslutningsvis ges förslag till fortsatta studier inom ämnet.

2. Metod

Det andra kapitlet syftar till att ge läsaren en uppfattning om vilka arbetsmetoder som tillämpats i studien. Kapitlet inleds med en beskrivning av de olika verktyg vi använt för att kunna uppfylla undersökningens syfte. I avsnitten datainsamling och primär- och sekundärkällor, berättas det om hur de data som undersökningen består av samlats in. Därefter beskrivs tillvägagångssättet av de intervjuer som gjorts samt en noggrann genomgång av de deltagande respondenterna. Avslutningsvis diskuteras studiens tillförlitlighet och giltighet i delarna validitet, reliabilitet och källkritik.

2.1 Undersökningsmetod

Ämnet uppsatsen behandlar är i många avseenden komplext och lämnar utrymme för en mängd olika tolkningar och åsikter. För att undersökningen ska lämna tillfredställande resultat måste en avvägning göras kring vilken typ av undersökningsmetod som ska användas. Valet av metod är viktigt då olika metoder ger olika typer av data (Halvorsen, 1992). Metoden ska alltså inte bestämmas först, för att sedan anpassa undersökningen efter denna. Utan undersökningen och dess syfte fastställs först och därefter används den metod som är mest lämplig. För att få svar på forskningsfrågorna i vår uppsats har data samlats in med hjälp av den metod som ger respondenterna möjligheten att dela med sig av sina uppfattningar och meningar.

2.2 Deskription

Vår undersökning i det valda ämnet kan sägas ha en deskriptiv karaktär. Denna ansats används när frågeställningarna är av en allmän art, till exempel hur ser ett land X ut? Och hur styrs land X? Detta beskrivande verktyg kan användas när det görs en redogörelse av ämnet samt när resultatet leder till att förbättra något, till exempel en organisation (Ejvegård, 2009). Vår studie har frågeställningar av öppen natur och redogörelser framställs angående Baselregelverket, bankmarknaden, "Shadow Banking" samt den oreglerade marknaden. Resultatet leder således till att förbättra det nuvarande regelverket för hela bankmarknaden och den oreglerade marknaden

2.3 Val av metod

Beroende på vad som efterfrågas och ingår i en undersökning finns det två olika karaktäristiska typer av metoder att använda sig av inom denna typ av forskning, kvantitativ och kvalitativ. Vid genomförandet av vår studie är den kvalitativa metoden att föredra. Den kvalitativa analysens målsättning är enligt Starrin och Svensson (1994) "att identifiera och

bestämma ännu icke kända eller otillfredsställande kända företeelser, egenskaper och innebörder med avseende på variationer, strukturer och processer". En kvalitativ ansats är med hänsyn till detta att föredra samtidigt som en sådan fokuserar mer på intervjurespondenten och dennes uppfattningar. Det finns en strävan att försöka skapa en relation med intervjuobjektet för att bättre förstå vad denne menar. Tillsammans med synen på en nära relation är ansatsen vanligtvis ostrukturerad för att på så vis säkrare kunna återge innebörden av deltagarens mening. Det lämnas utrymme för nya tolkningar och synsätt vilket är fördelaktigt då respondenterna åsikter ska återges. I den kvalitativa metoden används oftast ord framför siffror då de är mer beskrivande. Vi ser inte att siffror har någon större betydelse i denna undersökning vilket får undersökningen att än mer hamna under en kvalitativ metod. (Bryman & Bell, 2005).

2.4 Datainsamling

Datainsamlingen består bland annat av det empiriska material som erhålls av de i fallstudien deltagande respondenterna samt andra forskares empiriska material. Att dela upp datakällor efter hur information har inhämtats är en vanlig företeelse. I Storbritannien talas det om "paper and people". Med "paper" avses information som inhämtats från böcker, tidningsartiklar, forskningsrapporter, årsredovisningar etc. "People" avser precis som ordlydelsen uttrycker det, information som inhämtas från människor exempelvis genom intervjuer (Lundahl & Skärvad, 1992).

2.5 Primärdata och sekundärdata

Lundahl och Skärvad (1992) beskriver primärdata som det material som utredaren själv har samlat in. Uppsatsens primärdata utgörs av intervjuer med de utvalda respondenterna för att få fram väsentlig data för denna fallstudie. Sekundärdata är motsatsen till primärdata vilket innebär att den information som inhämtas kommer ifrån material som samlats in av någon annan (Lundahl & Skärvad, 1992). För att få en uppfattning om det ämne vi valt att studera användes främst sekundärdata i form av rapporter, vetenskapliga artiklar samt debattartiklar i dagspressen.

2.6 Metod för datainsamling

2.6.1 Intervjuer

Många författare till intervjumodeller och begrepp gör framförallt skillnad på två olika typer av intervjuer, strukturerade och förutsättningslösa. Vad som skiljer dessa åt är vad intervjuaren efterfrågar från respondenten. Vid strukturerade intervjuer söks endast ren

information medan en förutsättningslös intervju även ser till intervjuobjektets tankar. Den sistnämnda typen avser därmed att få fram respondentens egna föreställningar och värderingar av situationen utöver rena fakta (Lundahl & Skärvad, 1992). Vårt syfte med intervjuerna är just att våra respondenter ska delge sin kunskap om regelverket samtidigt som de också framför personliga attityder och åsikter kring det. Våra frågor kommer därför vara så kallade icke-standardiserade, då dessa är mest passande vid insamling av data som beskriver mer kvalitativa förhållanden (Lundahl & Skärvad, 1992). Frågorna ger utrymme för följdfrågor och diskussion vilket är vad vi eftersträvar. För att få respondenternas uppfattningar och åsikter återspeglade i intervjusvaren ställdes neutrala och öppna frågor. Vi försökte även skapa en dialog vilket är fördelaktigt för att kunna belysa alla sidor och få fram alla synvinklar i det komplexa ämnet. En snävare frågeställning hade istället lett till ett eventuellt vinklat utfall och korta svar.

2.6.2 Val av respondenter

Undersökningen är tänkt att ge en så rättvisande bild som möjligt av hur användbart Baselregelverket är i praktiken. Vi anser därmed att både positiva och negativa synpunkter som förts i diskussionen kring regelverket är av väsentlig betydelse. Vi tog kontakt med respondenterna via telefon och e-mail och de som hade möjlighet att ställa upp på en intervju presenteras nedan.

Philip Winckle, Senior Advisor till Chief Risk Officer, SEB

En utgångspunkt var att ha någon av de fyra storbankerna representerade bland respondenterna. Synpunkterna från en sådan bank ansåg vi som minst sagt relevanta då de utgör grunden i det svenska finanssystemet. När kontakt togs med bankerna försäkrade vi oss om att de personer som valdes ut för intervju var insatta i ämnet och genom sitt arbete erhållit erfarenhet inom detta. Den person vi sattes i kontakt med på SEB var Philip Winckle, vars befattning är Senior Advisor till Chief Risk Officer. Winckle har arbetat som kreditanalytiker i 25 år och har de senaste åtta åren arbetat med att implementera Basel-II hos SEB.

Johan Hansing, Chefsekonom, Svenska Bankföreningen

En intervju gjordes även med den Svenska Bankföreningen som är en organisation med 20 medlemsbanker i Sverige (de fyra största inräknat) som den företräder. Föreningens uppgift är att stimulera tillväxt och välfärd i samhället så att goda förutsättningar skapas på bankmarknaden (Svenska Bankföreningen, 3). Det är därför intressant att lyssna till Hansings åsikter vad det gäller det nya regelverket och vilken inverkan det kan ha på bankernas marknad och deras tillväxt. När vi tog kontakt med Svenska Bankföreningen blev vi hänvisade till Chefsekonomen Johan Hansing då han är mycket kunnig och insatt i just vårt undersökningsområde. Hansing har sedan tio år tillbaka arbetat i organisationen men arbetade innan dess på Konkurrensverket. Hansing ansvarar för de ekonomiska

frågeställningarna hos Svenska Bankföreningen, då huvudsakligen kapitaltäckningsregler. Bankföreningen företräder de svenska bankerna och har till uppgift att främja en välfungerande bankmarknad.

Ulf Sandmark, Civilekonom, LaRoucherörelsen i Sverige - EAP

En annan sammanslutning som är aktiv i debatten kring baselregelverket är LaRoucherörelsen, som även går under namnet europeiska arbetarpartiet. Sedan flera år tillbaka har de varit kritiska till baselregelverket och förespråkar istället andra alternativ (LaRoucherörelsen i Sverige – EAP, 2008). Rörelsen startades ursprungligen av amerikanen Lyndon LaRouche men finns sedan 1973 i Sverige. De har även anhängare i andra europeiska länder såsom Italien, Tyskland, Frankrike och Danmark (Hammar, 1). Vi kontaktade Ulf Sandmark efter att ha läst ett flertal intressanta artiklar och debattinlägg av honom. Sandmark sitter för närvarande i styrelsen för LaRoucherörelsen i Sverige – EAP, men har dessförinnan varit partiledare. I grunden är Sandmark utbildad civilekonom och har varit politiskt aktiv i organisationen sedan 70-talet.

Susanne Sundvall, Auktoriserad revisor, PwC

Vi ansåg att det var intressant att höra åsikter från någon som i praktiken arbetar med finansiella företag och de regler som dessa omfattas av. Därmed vände vi oss till en revisionsbyrå och kom i kontakt med Susanne Sundvall, som är utbildad civilekonom och arbetar inom området Financial Services. Sundvall har tjänstgjort i företaget i 20 år och hanterar idag uteslutande företag som står under FIs tillsyn. Uppdrag utöver de ordinarie arbetsuppgifterna är positionen som ordförande i FARs arbetsgrupp för finansiella företag. Syftet med denna arbetsgrupp är att diskutera frågor och svara på remisser från bland annat FI, rörande regelverk, redovisning samt övriga branschfrågor för revisorer.

2.6.3 Genomförandet av intervjuerna

Alla respondenter som deltog i vår fallstudie arbetade på respektive företags/förenings huvudkontor. Dessvärre var inte dessa kontor belägna inom Västra Götalands region varför vi valde att endast genomföra telefonintervjuer. Spridningen av intervjutidpunkterna bidrog även till att intervju per telefon var det alternativ som lämpade sig bäst. För att få genomtänkta svar och en avslappnad stämning i konversationen skickades frågemallen ut till deltagarna några dagar innan själva intervjun. För att förvissa oss om att alla åsikter och synpunkter noterats spelades intervjuerna in, vilket på förhand godkändes av de medverkande personerna. Alla tre författarna deltog aktivt i intervjusamtalen för att bidra till en bättre dialog med relevanta följdfrågor. När intervjuerna var genomförda och sammanställda skickades materialet till respektive deltagare för godkännande. Detta för att få en försäkran om att allting uppfattats korrekt samt en möjlighet för dem att i efterhand göra eventuella tillägg.

2.7 Reliabilitet och Validitet

Det är alltid viktigt att kritiskt granska den information som samlats in för att se hur pass trovärdig den är. Reliabilitet är ett annat ord för tillförlitlighet och används som mått för att se om informationen skulle varit densamma om den istället getts vid en annan tidpunkt, förutsatt att allt annat är lika (Bell, 2000). Med andra ord, en hög reliabilitet uppnås om oberoende mätningar ger nästan identiska resultat (Halvorsen, 1992). Värt att tänka på vid denna typ av granskning är att ämnet som undersökningen behandlar är minst sagt aktuellt. Det publiceras med jämna mellanrum nya rapporter, debattinlägg och artiklar som kan påverka deltagarna. De kan till exempel läsa ett omfattande inlägg dagen innan intervjun som kan få dem att svara annorlunda eller tänka på ett annat sätt i vissa frågor. Vi är väl medvetna om detta, men det påverkar inte resultatet av undersökningen negativt. Snarare tvärtom, då empirin därmed är aktuell och uppdaterad med de senaste förändringarna och debatten inom ämnet.

Validitet är ett annat ord för giltighet eller relevans och används ofta i samband med analyser (Halvorsen, 1992). Det är ett mått på huruvida en fråga verkligen beskriver eller mäter det den är avsedd att beskriva eller mäta (Bell, 2000). Det är just detta som ses som en stor utmaning i arbetet; att de data som samlas in även är relevant för problemställningen i undersökningen (Halvorsen, 1992). En fråga måste vara reliabel för att den ska kunna ha validitet. Dock innebär det inte automatiskt att frågan har validitet för att den är reliabel. Det kan till exempel vara en fråga som ger samma eller nästan exakt samma svar då mätningen görs vid olika tidpunkter, men att den inte mäter vad den är ämnad att mäta. Ett kritiskt sätt att granska forskningsfrågorna på är att ifrågasätta om samma resultat erhållits av någon annan forskare eller student som använt sig av samma verktyg. Med detta menas väldigt förenklat att personer kan tillfrågas om de tror att det som söks att få svar på, fångas upp av de faktiska problemfrågorna som är formulerade (Bell, 2000). De intervjufrågor vi använt oss utav i vår studie är av öppen karaktär. Detta för att kunna fånga upp den information som krävs för att kunna svara på vår problemfrågeställning. Intervjufrågorna är direkt eller indirekt kopplade till de problemfrågeställningar som denna studie behandlar.

2.8 Källor och källkritik

Då denna studie omfattar Basel-III regelverket vilken nyligen publicerats i sin helhet är utbudet av källor med vetenskaplig karaktär begränsad. Detta är något som påverkar studiens reliabilitet samt validitet. Vi är väl medvetna om detta och har i den utsträckning det är möjligt använt oss av det vetenskapliga material som finns publicerat. De rapporter och utredningar som vi hänvisat till, från bland annat Finansinspektionen (FI) och Riksbanken, bedömer vi ha en hög trovärdighet. Detta på grund av att FI agerar

tillsynsmyndighet för den finansiella marknaden i Sverige på uppdrag av riksdag och regering. Riksbanken agerar centralbank samt myndighet under Riksdagen och anses ha en självständig och oberoende ställning.

3. Teoretisk referensram

I det tredje kapitlet ges en grundläggande beskrivning av teoretisk information i ämnet, med avsikt att bland annat öka och utveckla läsarens kunskap inom området. Den information som bearbetats i detta kapitel ligger även till grund för insamlingen av studiens empiriska material. Kapitlet inleds med en presentation av Baselregelverkets upphovsmakare. Därefter följer en genomgång av regelverkets utveckling från dess start fram till det senast presenterade förslaget. I kapitlets avslutande delar nämns problematiken kring den oreglerade marknaden tillsammans med fenomenet "Shadow Banking". Allra sist ges en presentation av ett annat regelverk som benämns Glass-Steagall.

3.1 Bank for International Settlements

I samband med första världskrigets slut och dess efterdyningar framställdes stora skadeståndskrav på Tyskland vilket medförde att någon skulle ansvara för hanteringen av dessa skadestånd. År 1930 bildades således organisationen Bank for International Settlements (BIS) för att hantera skadeståndsutbetalningar samt sköta administrationen av de lån som ställts ut för att finansiera skadestånden. Organisationen består av en sammanslutning av centralbanker runt om i världen och är den äldsta internationella finansiella institutionen i världen. Allt eftersom tiden gick började organisationen skifta fokus från hantering av krigsskadestånd till att utveckla samarbetet mellan centralbanker och organisationer i syfte att uppnå monetär- och finansiell stabilitet (BIS, 2). Organisationens huvuduppgift var fram till 1970-talet att implementera det så kallade Bretton Woods-avtalet som slöts år 1944. Avtalet berörde internationellt ekonomiskt samarbete mellan 44 stater och det var även i detta skede som beslut togs att upprätta den internationella valutafonden samt Världsbanken (Nationalencyklopedin, 2011).

På 70 och 80-talet lades de flesta resurser på att stävja den rådande oljekrisen som fick stora ekonomiska konsekvenser som följd. Under denna period var organisationens primära uppgift att sköta de gränsöverskridande kapitalflöden som gjordes länder emellan. I och med oljekrisen togs frågan upp om reglering och tillsyn av internationellt aktiva banker, detta ledde till att Basel Capital Accord (Basel-I) togs fram 1988 (BIS, 2). Det som sedermera har blivit en av bankens viktigaste uppgifter är att utforma regelverk för internationellt verksamma banker. Idag utgör BIS navet i det internationella samarbetet mellan centralbanker och beskrivs bäst som centralbankernas bank.

3.2 Basel Committee on Banking Supervision

Baselkommittén grundades 1974 och består av G-10 ländernas respektive centralbankschefer, vilka sammanträder fyra gånger årligen (BCBS, 2009). Det som blev startskottet för kommitténs bildande var när den tyska banken Herstatt gick i konkurs vilket visade på en omfattande risk i valutamarknaden som inte kunde stoppas enbart av nationella åtgärder. Arbetet i kommittén har sedan dess varit inriktat på att ta fram gemensam reglering och tillsyn av internationellt verksamma bankers risker och kapital (af Jochnick, 2004).

Syftet med kommittén är att denna ska utforma breda tillsynsregelverk samt utveckling av praxis för bankväsendet som sedan medlemmarna skall tillämpa på nationell nivå. Oftast sker implementeringen genom lagreglering men det finns även utrymme för varje land att själv bestämma hur tillämpningen av regelverket skall utformas. Baselkommittén är inte att betrakta som någon formell överstatlig myndighet utan snarare som ett forum där riktlinjer och rekommendationer tas fram för medlemsländernas bankverksamheter. Genom detta förfarande vill de uppnå enighet för de regler och rekommendationer som tas fram i kommittén. Ett övergripande mål som kommittén har är att minska skillnader i reglering och tillsyn mellan medlemsländerna för att få ett mer enhetligt regelverk. För att kunna uppnå detta har två specifika mål satts upp;

- (1) Att ingen bank ska undgå reglering/kontroll och
- (2) att regleringen/kontrollen skall vara adekvat.

Förutom centralbankschefer från respektive medlemsland är också varje lands tillsynsmyndighet för bankverksamhet representerad i organisationen (BCBS, 2009).

Baselkommittén består av följande medlemsländer

Argentina	Australien	Belgien	Brasilien	Kanada	Kina	Frankrike
Tyskland	Hong Kong	Indien	Indonesien	Italien	Japan	Korea
Luxemburg	Mexiko	Nederländerna	Ryssland	Saudiarabien	Singapore	Storbritannien
Spanien	Sydafrika	Schweiz	Sverige	Turkiet	USA	

Figur 1. Egen figur, bearbetad med information från History of the Basel Committee and its Membership av BCBS 2009, s.7.

3.3 Basel Capital Accord (Basel-I)

Det första regelverket som Baselkommittén utformade var det tidigare nämnda Basel Capital Accord, även kallat Basel-I som presenterades 1988. Anledningen till att regelverket togs fram var att kommittén i början av 1980-talet såg att kapitaltäckningsgraden hos de viktigaste bankerna hade försämrats samtidigt som riskexponeringen hade ökat. Detta var något som bekymrade medlemmarna i kommittén och ett arbete inleddes för att utforma gemensamma standarder för beräkning av bankers kapitaltäckning (BCBS, 2009). Det nya ramverket innebar att en bank skulle hålla en kapitaltäckningsgrad på minst 8 % i förhållande till de riskvägda tillgångarna, med detta menas den relation som finns mellan bankens tillgångar och dess riskexponering. Beroende på hur stor risken är att en låntagare/motpart inte kan uppfylla sina åtaganden, det vill säga kreditrisk, mot banken tilldelas en så kallad riskvikt. Exempelvis har lån till hushåll där lägenheten eller huset ställts som säkerhet för lånet en lägre riskvikt än övriga lån till enskilda och företag. De olika riskvikterna är fyra till antalet och ligger inom intervallet 0 – 100 %, där 100 % motsvarar det fulla kapitalkravet på 8 %. Beroende på vilken låntagaren/motparten är kan alltså kapitalkravet sänkas från det ursprungliga kravet på 8 % (FI, 1). Beräkningen av kapitalkravet ser ut som följer; lånebeloppet * riskvikten * 8 %. (Lind, 2005).

Översiktlig sammanställning av riskvikter och kapitalkrav enligt Basel-I

Riskvikt	Motpart	Kapitalkrav (riskvikt*kapitalkravet på 8%)
0 %	Medlemsstater inom OECD-området	0 %
20 %	Banker inom OECD-området	1,6 %
50 %	Privatpersoner eller företag med pant i bostadsfastighet	4 %
100 %	Övriga låntagare/motparter	8 %

Figur 2. Egen figur, bearbetad med information från Riskmätning och kapitalkrav – Baselkommitténs förslag till nya kapitaltäckningsregler ur ett svenskt perspektiv av FI 2001, s.6.

Utgångspunkten var att denna kapitalbuffert skulle minska risken för kriser i banksystemet och i förlängningen få ett stabilare finansiellt system (FI, 2).

Kapitalkraven var främst utformade för att hantera kreditrisker men regelverket uppdaterades 1996 för att även innefatta marknadsrisker (BIS, 3).

Implementeringen av de nya kapitalkraven skulle vara genomförda i respektive medlemsland i slutet av 1992. I september 1993 konstaterades det att alla G-10 länder mötte de nya minimikraven på 8 % (BCBS, 2009).

3.4 Kritik mot Basel-I

Kritik har dock riktats mot regelverket som ansetts alldeles för trubbigt och schablonmässigt i sin utformning. I en rapport publicerad av FI 2001 påpekas att erfarenheterna från de finansiella kriserna i världen på 1990-talet tydligt visat att reglerna är otillräckliga. Dessutom anges utvecklingen av nya finansiella instrument som en av orsakerna till att regelverket behöver uppdateras (FI, 1). Då beräkningsmetoderna inte hanterar dessa instrument på ett tillförlitligt sätt, vilket leder till att bankernas verkliga risker ej avspeglas i dessa beräkningsmetoder. Riksbanken menar dessutom i en artikel skriven av Göran Lind (2005) att bankernas allt större och komplexa bankkoncerner bidragit till att reglerna behöver revideras.

3.5 Basel-II – Idag gällande kapitaltäckningsregler

Baselkommittén tog till sig av den kritik som Basel-I regelverket fått utstå och började arbeta på en uppdatering. I juni 1999 utfärdade kommittén ett förslag på ett nytt regelverk som skulle ersätta 1988 års Basel Capital Accord. Det dröjde fram till juni 2004 innan de nya kapitaltäckningsreglerna publicerades i sin helhet. Utvecklingsarbetet föregicks av ett nära samarbete med banker och representanter från industrin, med avsikt att skapa kapitaltäckningsregler som tog hänsyn till den enskilda bankens risknivå på ett mer tillförlitligt sätt än tidigare (BCBS, 2009). Ambitionen var att skapa ett regelverk som var mer flexibelt och riskkänsligt för att kunna fånga upp de verkliga risker som bankerna ställs inför. I en rapport från 2005 som FI framställt anges att Basel-II reglerna är mycket mer än bara ett nytt ”knippe” regler utan innebär istället ett nytt förhållningssätt till risk och riskhantering (FI, 2). Grundstrukturen i Basel-II utgörs av tre stycken pelare.

3.5.1 Pelare 1 – Minimikapitalkrav

I grunden är detta en utveckling av beräkningsmetoden för kapitalkrav enligt Basel-I regelverket, det vill säga ett minimikapitalkrav på minst 8 % av de riskvägda tillgångarna (BIS, 4). Skillnaden mot föregående kapitaltäckningsregler är att bankerna själva kan välja vilken metod de skall använda sig av för att beräkna kapitalkravet, samt att riskområdet utökats till att även omfatta operativa risker. Nu beräknas kapitalkraven utifrån tre olika riskområden kreditrisk, marknadsrisk och operativ risk (FI, 2). Att bankerna nu själva kan välja att använda sig utav en intern beräkningsmetod för riskmätning grundar sig i att de interna metoderna blivit allt mer sofistikerade vilket regelverket vill utnyttja. För att bankerna skall kunna använda sig av de egna beräkningsmetoderna krävs dock att vissa krav uppfylls i form av datasystem, statistisk historik samt tillräcklig kompetens. Det är tillsynsmyndigheten, i vårt fall FI, som ser till att kraven för de interna beräkningsmetoderna efterlevs (FI, 3). Generellt

sett kan bankerna använda sig av två olika metoder vid beräkningen av kapitalkravet för respektive riskområde, en enklare mer standardiserad metod och en avancerad.

3.5.1.1 Kreditrisk

För området kreditrisk finns en schablonmetod att tillgå samt två olika nivåer av den mer avancerade internratingmetoden (IRB-metoden). Kreditrisk är något som förekommer vid all kreditgivning och är således den risk som uppkommer när kredittagaren inte kan fullgöra sina åtaganden samt att ställda säkerheter inte täcker bankens fordran (Falkman, 2002). Enligt FIs rapport Riskmätning och kapitalkrav framgår det att kreditrisken är den övervägande största risken som banker exponeras mot (FI, 1).

Schablonmetoden

Denna metod har sin utgångspunkt i de beräkningsmodeller som använts i Basel-I och baseras således också på olika riskvikter för att beräkna kapitalkravet för kreditrisk. Skillnaden är dock att riskvikterna nu också utökats med externa kreditvärderingsbedömningar från erkända kreditvärderingsinstitut som Moody's och Standard & Poors (Lind, 2005). En annan förändring i och med föregående regelverk är bland annat att riskvikten för hushållslån sänks från 50 % till 35 % (BCBS, 2006). I och med att urvalet av riskvikterna har kompletterats är metoden något mer riskkänslig och differentierad än tidigare beräkningsmetod enligt Basel-I. Tanken är att denna metod ska tillämpas i banker med mindre avancerade riskhanteringssystem (FI, 3).

IRB-metoden (The Internal Ratings-Based Approach)

Strukturen i denna metod bygger på att bankerna själva skall utnyttja de interna kreditriskbedömningar som görs vid beräkningen av kapitalkravet. Förenklat betyder detta att bankerna utformar egna riskvikter att beräkna kapitalkravet på. Som tidigare beskrivits måste bankernas riskhanteringssystem uppfylla vissa krav vilka sedan tillsynsmyndigheten ska godkänna för att använda de interna beräkningsmetoderna (FI, 3). Banken måste kunna ta fram och beräkna värdet på följande riskfaktorer som påverkar kreditrisken, framförallt gäller det risken för att motparten inte kan fullfölja sina betalningsåtaganden:

(PD, "Probability of Default") Sannolikheten för fallissemang

(LGD, "Loss Given Default") Förlustandelen i händelse av fallissemang

(EAD, "Exposure at Default") Exponeringens storlek vid fallissemang

För den första nivån av IRB-metoden krävs att banken skall kunna bestämma sannolikheten för fallissemang (PD) och för övriga riskfaktorer (LGD och EAD) får tillsynsmyndighetens värden användas. I den andra nivån medges banken också möjlighet att ta fram värden för LGD och EAD vilket ökar bankernas inverkan på kapitalkravet ytterligare. Principen för denna

metod är att riskvikterna som banken tar fram genom ovanstående riskfaktorer ska spegla risken att förlusterna under en specifik period skall bli ovanligt stora, ett mått på oförväntade förluster. De förväntade kreditförlusterna anses kunna täckas ur bankens löpande intäkter (FI, 1). Banken måste även dela upp dess riskexponering beroende på vem motparten/låntagaren är. De tillgångsklasser som finns att tillgå är företag, banker, stater, hushåll och aktier (FI, 3).

3.5.2 Pelare 2 – Samlad kapitalbedömning

Syftet med denna del är att skapa ett samarbete mellan tillsynsmyndigheten och den berörda banken. Detta görs för att få en uppfattning om varje banks enskilda riskhantering vilket kompletterar det något generella kapitalkravet enligt Pelare 1. Tanken är att detta skall fungera som en individuell bedömning av respektive bank och därmed komplettera de mer generella minimikapitalkraven enligt Pelare 1. Fyra grundläggande krav har arbetats fram för att kunna göra en samlad kapitalbedömning.

- "Banken ska ha en metod för att bedöma det samlade kapitalbehovet i relation till riskexponeringen och en strategi för att bibehålla den önskade kapitalnivån" (FI 3, s.22).
- "Tillsynsmyndigheten ska utvärdera bankens bedömning av kapitalbehovet och dess interna kapitalallokeringsprocess och vidta åtgärder om det är nödvändigt" (FI 3, s.22).
- "Tillsynsmyndigheten förväntar sig att banken har en kapitaltäckningsgrad som ligger över den legala miniminivån" (FI 3, s.22).
- "Tillsynsmyndigheten ska ingripa på ett tidigt stadium för att förhindra att bankens kapitaltäckningsgrad sjunker under den legala miniminivån" (FI 3, s.22).

I rapporten riskmätning och kapitalkrav II som FI låtit göra 2002 framhåller de att alla banker, oberoende storlek, ska ha en strategi för sin kapitalnivå. Dock avgör storleken samt bankens verksamhetsinriktning hur pass sofistikerade strategierna bör vara. Exempelvis ska en bank som väljer att hålla en hög riskexponering kunna visa att de interna kontroll- och styrsystem som finns att tillgå är tillräckliga för den valda risknivån. FI påpekar samtidigt vikten av att det inte endast är kapitalkravet som ska vara uppfyllt utan att bankerna även måste skapa ett förtroende för de riskkontrollsystem de valt att använda sig utav (FI, 3).

3.5.3 Pelare 3 – Genomlysning

Denna del i regelverkets utformning har tillkommit för att öka transparensen gällande bankers riskprofil och risktagande i allmänhet. Genom att öka kraven på information mot kunder, investerare och övriga intressenter skapas incitament för bankerna att minska sin systemrisk (FI, 3). Med systemrisk avses "risken för att det finansiella systemet skall utsättas för en omfattande störning, innebärande att dess funktion allvarligt skadas" (Falkman 2002, s. 253).

3.6 Kritik mot Basel-II

Ett av de huvudsakliga målen med utvecklingen av Basel-II regelverket var att skapa ett sundare och stabilare internationellt banksystem (BCBS, 2006). Den senaste finanskrisen visade dock att det fanns brister i regelverket då hela den globala finansmarknaden sattes ur spel, vilket i synnerhet fick stora konsekvenser för det internationella banksystemet. Blundell-Wignall och Atkinson (2010) riktar skarp kritik mot regelverket där de menar att det både i sin nuvarande (Basel-II) och föregående form (Basel-I) misslyckats med sitt övergripande mål att undvika kriser. Författarna påpekar att det är häpnadsväckande hur riskvikterna för hushållslån reducerades från 50 % enligt Basel-I till 35 % för Basel-II. Sänkningen är anmärkningsvärd eftersom en bidragande faktor till krisen var just problem i den amerikanska bostadsmarknaden. Uppskattningarna ovan är gjorda enligt schablonmetoden men redueringen blir desto större vid användningen av de mer avancerade metoderna.

Vidare framhåller Blundell-Wignall och Atkinson (2010) också utvecklingen av nya finansiella instrument som en av orsakerna till att regelverket inte fungerat. Med finansiella instrument menas här främst så kallade Over The Counter (OTC) - derivat i form av Credit Default Swaps (CDS). Bankerna kan genom dessa instrument omfördela sin risk vilket gör det riskviktade systemet i princip uddlöst. Enligt Blundell-Wignall och Atkinson (2010) är det framförallt motparts- och smittorisk som är utmärkande för den senaste finanskrisen. Dessa risker uppstod genom att banker, som i grunden inte hade tillräckligt med kapital, involverade sig i handel på kapitalmarknaden. Detta lyckades de med genom att använda sig av värdepapper såsom OTC – derivat (Blundell-Wignall & Atkinson, 2010).

Främst i USA utvecklades så kallade Variable Interest Entities (VIE) som gör det möjligt för banker att förflytta vissa tillgångar/skulder utanför sina balansräkningar. Problemet med detta var att om någon bank som använde sig av VIE fick likviditetsproblem måste tillgången/skulden återföras till balansräkningen. Detta var något som missades helt och hållet i regelverket. Händelser liknande dessa var precis vad som skapade problem när exempelvis Lehman Brothers gick omkull (Blundell-Wignall & Atkinson, 2010). Användandet

av OTC – derivat och VIE innefattas av fenomenet "Shadow Banking" som är oerhört komplext, varför vi förklarar det mer ingående i den avslutande delen av detta kapitel.

Ett ytterligare problem med regelverket enligt författarna är att det är procykliskt vilket resulterar i att det tenderar att underskatta riskerna i en högkonjunktur och överskatta dem i en lågkonjunktur (Blundell-Wignall & Atkinson, 2010). Nyberg och Andersson (2010) gör också gällande att regelverket i viss mån förstärkt konjunktursvängningarna, men att det stora problemet ligger i att regelverket i för stor utsträckning varit inriktat på enskilda institut. De menar att för lite fokus har lagts på att se till bredare utvecklingstendenser.

Spridningen av de finansiella problemen tillsammans med att instituten ofta har omfattande exponeringar mot varandra är ett problem som det nuvarande regelverket inte tagit hänsyn till. Det är just dessa spridningseffekter som kan medföra allvarliga störningar i det finansiella systemet.

3.7 Basel-III – Kommande kapitäläckningsregler

I samband med att BIS presenterade det nya Baselregelverket på sin hemsida i december 2010, framställdes även ett kort uttalande av Nout Wellink. Wellink som är ordförande för BCBS beskriver Basel-III som en milstolpe som kommer hjälpa till att skydda den finansiella stabiliteten och främja en hållbar ekonomisk tillväxt. De ökade kapitalnivåerna tillsammans med ett globalt likviditetsregelverk kommer avsevärt att minska allvaret i, och sannolikheten för framtida kriser (BIS, 5). Bland de svenska förklaringarna av Basel-III återfinns en definition från FI: "Syftet med Basel 3 är att stärka bankernas motståndskraft och förhindra framtida finanskriser" (FI, 4). Riksbanken ger en liknande definition på Basel-III: "Det övergripande syftet med det nya regelverket är att stärka bankernas förmåga att stå emot förluster och att minska sannolikheten för nya finansiella kriser" (Riksbanken 2, s.61). Det nya regelverket innebär bland annat ökade minimikapitalkrav i pelare nr 1, och även helt nya krav som benämns likviditetsreglering. Målet är att det ska börja gälla år 2013 och därefter gradvis implementeras och utvärderas fram till 2019, se figur 4 (Riksbanken 2, s.61).

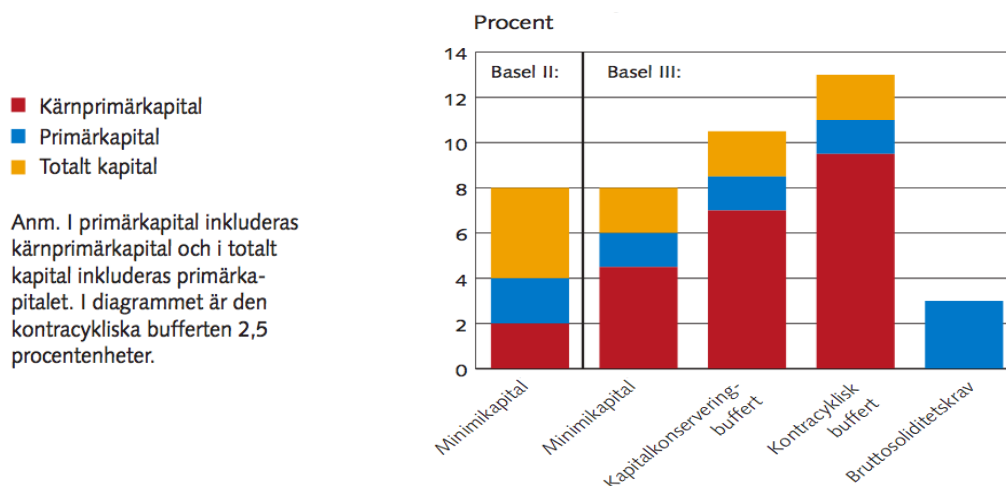
3.8 Kapitalkravet

Kapitalet delas in i tre stycken olika kapitalnivåer, kärnprimärkapital, primärkapital samt totalt kapital, se figur 3 (Riksbanken, 2). Nivåerna beskriver vilken kvalitet kapitalet har. Kärnprimärkapital är kapital med högst kvalitet och har således den bästa förmågan att täcka förluster, vilket till exempel består av aktiekapital och tidigare vinstmedel. Primärkapital är av god kvalitet och består bland annat av lånat kapital. Sista nivån benämns totalt kapital och är minst förlustabsorberande. Den består av till exempel preferensaktier och förlagslån (Riksbanken, 3). Tillsammans bildar dessa tre nivåer en så kallad kapitalbas. Kapitalbasen delas upp i Tier 1 och Tier 2 kapital. I Tier 1 ingår kärnprimärkapital och primärkapital, i Tier 2

ingår således den sista kapitalnivån totalt kapital. Kraven enligt Basel-III betyder att banker måste inneha en kapitalbas som uppgår till minst 8 % av de riskviktade tillgångarna (Riksbanken, 2). 8 % betyder i sig ingen skillnad från Basel-II. Det som skiljer är nivån av minimikravet av kärnprimärkapitalet i Tier 1 som har höjts från 2 % till 4,5 %.

Utöver kapitalkraven tillkommer även kapitalkonserveringsbufferten. Denna buffert ska vara 2,5 % och ska bestå av kärnprimärkapital. Vilket gör att bankerna måste inneha totalt 7 % kärnprimärkapital (4,5 % kapitalbasen + 2,5 % konserveringsbufferten) (Riksbanken, 2). En annan buffert som tillkommer är den kontracykliska bufferten, denna skall vara mellan 0 – 2,5 %. Var gränsen går för landets banker får de nationella myndigheterna bestämma på egen hand (Riksbanken, 2). Den kontracykliska bufferten ska också bestå av kärnprimärkapital eller av kapital med hög kvalitet. I praktiken betyder detta att det maximala minimikapitalkravet av kärnprimärkapital kan vara 9,5 % (4,5 % kapitalbasen + 2,5 % konserveringsbufferten + 2,5 % kontracyklisk buffert).

Utöver kapitaltäckningskraven införs även ett minimikrav för en banks bruttosoliditet. Måttet visar hur stort kapitalet är i förhållande till tillgångarna (utlåning, derivat, statspapper et cetera) inom en bank, och tar inte hänsyn till tillgångarnas olika riskexponering. Detta gör att det skiljer sig från kapitaltäckningskraven eftersom där används riskvägda tillgångar. Bruttosoliditetsmålet kommer att införas för en testperiod mellan år 2013 till 2017 för att sedan justeras efter behov innan dess slutgiltiga implementering år 2018 (Riksbanken, 3).

Figur 3. Kapitalkrav i procent av riskvägda tillgångar och bruttosoliditetskrav i förhållande till summan av totala tillgångar och åtaganden utanför balansräkningen. Taget från "Finansiell stabilitet 2010:2", av Riksbanken 2010.

3.9 Likviditetsreglering

Finanskrisen 2008 visade att många banker inte hade tillräcklig uppsyn över sin likviditet och hade därför svårt att hantera den turbulenta situationen. För att stärka bankernas likviditet i stressade lägen inför nu Baselkommittén internationella minimikrav (BCBS, 2010). Likviditetsreglerna medför två stycken likviditetsmått;

- Likviditetstäckningskvoten (Liquidity Coverage Ratio, LCR) – Betyder att banken måste inneha en buffert av likvida medel såsom kassa, statspapper eller bostadsobligationer. Bufferten ska vara stor nog för att banken ska klara av en stressig period under 30 dagar. Bufferten mäts genom nettoutflödet av likvida medel under en sådan period (Riksbanken, 3).
- Stabil nettofinansieringskvot (Net Stable Funding Ratio, NSFR) – Som namnet antyder innebär måttet ett sätt att stabilisera löptiden mellan bankens tillgångar och skulder. Det vill säga att tillgångarna ska i högre mån finansieras med långfristig finansiering. Kravet är att "tillgänglig stabil finansiering" ska vara större än bankens behov av stabil finansiering. Med "tillgänglig stabil finansiering" menas tillförlitliga finansieringskällor så som upplåning och det egna kapitalet. Genom att klassificera tillgångar med olika riskvikter kan behovet av stabil finansiering fastställas. Till exempel anses värdepapper med återstående löptid under ett år ha likviditetsriskvikten noll. En hög riskvikt betyder att tillgången behöver finansieras med en större andel stabil långsiktig finansiering, än en tillgång med låg riskvikt (Riksbanken, 3). En tillgång med högriskvikt är till exempel utlåning till företag som sträcker sig över ett år (Riksbanken, 2).

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Käprämärkapitalkrav	Gradvis implementering 3,5%	Gradvis implementering 4%	Slutgiltig implementering 4,5%				
Primärkapitalkrav	Gradvis implementering 4,5%	Gradvis implementering 5,5%	Slutgiltig implementering 6,0%				
Totalt kapitalkrav	Slutgiltig implementering 8,0%						
Kapitalkonserveringsbuffert				Gradvis implementering 0,625 %	Gradvis implementering 1,25%	Gradvis implementering 1,875%	Slutgiltig implementering 2,5%
Infasning för nya avdrag från kapitalbasen		Gradvis implementering 20%	Gradvis implementering 40%	Gradvis implementering 60%	Gradvis implementering 80%	Slutgiltig implementering 100%	
Bruttosoliditet	Observation	Observation	Offentlig publicering			Slutgiltig implementering	
Liquidity coverage ratio	Observation	Observation	Slutgiltig implementering				
Net stable funding ratio	Observation	Observation	Observation	Observation	Observation	Slutgiltig implementering	

Figur 4. Tidplan för implementeringen av Basel III. Tagen från "Finansiell stabilitet 2010:2", av Riksbanken 2010.

3.10 Kritik mot Basel-III

Den Svenska Bankföreningen påpekar i samråd med verkställande direktörer inom finansbranschen i Norge, Danmark och Finland att de i dagsläget föreslagna nya reglerna kan innebära stora konsekvenser för nordiska banker. Det de framförallt vill ta bort som de inte anser får den önskade effekten är den leverage ratio som Basel-III medför. Det innebär en begränsning i utlåningen hos en bank i förhållande till dess kapital, oavsett vilken risk en ytterligare eventuell utlåning medför. Det innebär att det blir samma kapitalkrav för alla typer av lån, oavsett om det rör sig om ett högrisklån till ett nystartat företag eller ett bolån med liten risk. De menar att konsekvenserna av detta blir att förmånlig utlåning till exempelvis välskötta företag eller pålitliga bostadsköpare kommer minska eller så kommer räntorna för dessa att öka (af Jochnick, Horwitz, Kauppi, & Hyttnes, 2010).

I rapporten Finansiell stabilitet 2010:2 som riksbanken publicerar skriver de att "det övergripande syftet med det nya regelverket är att stärka bankernas förmåga att stå emot förluster och att minska sannolikheten för nya finansiella kriser" (Riksbanken 2, s.61). Det finns dock kritiker som menar att det nya regelverket kommer få motsatt effekt och att det ger mer kraft åt institutioner och aktörer som inte är banker. En av kritikerna är Sandmark (2010) som skriver i artikeln "Riksbanken bemöter min kritik mot Basel-III" att det nya regelverket får mindre betydelse på grund av att det enbart medför en hårdare kontroll av en del av det finansiella systemet, men lämnar en mycket stor del okontrollerad. Sandmark nämner speciellt hedgefonderna som en del av det som Basel-III inte omfattar.

LaRoucherörelsen som Sandmark tillhör förespråkar en förändring av det finansiella systemet. Rörelsen vill framför allt att Glass-Steagall regelverket ska återinföras som ett globalt täckande regelverk. En redogörelse för Glass-Steagall görs senare i detta kapitel.

Nordnets Sverigechef Johan Tidestad vill också ha ett regelsystem liknande Glass-Steagall. Tidestad skriver på Svenska Dagbladets debattsida att ett sätt att få kontroll över riskerna med bankernas egna trading är att lägga sådan verksamhet bredvid banken i egna bolag, för att riskerna inte sprids till kunderna. Tidestad nämner även ett förslag om att förbjuda vissa typer av trading, vilket skulle vara ett steg längre än Glass-Steagall (Tidestad, 2010). E24-Näringslivs Andreas Cervenka (2010) kritiserar hårt bankernas risktagande i trading verksamheten och gör till och med en jämförelse med Al Qaida.

”Medan terrorister av den skäggiga typen ofta väljer att möta undergången tillsammans med sina offer, har deras kostymklädda motsvarigheter i finansbranschen besvärade ofta lindat sina laddningar av derivat och andra explosiva finansiella instrument runt kroppen på kollegor, kunder, aktieägare och skattebetalare medan de själva befunnit sig på betryggande avstånd när det smällt” (Cervenka, 2010).

Kritik angående att Basel-III enbart reglerar bankerna och lämnar den större delen av finansbranschen utanför regleringen, kommer även från Italien, som tycker att reglerna gynnar olika finanscentra. Som till exempel London där det mesta av finansbranschen bedrivs av andra aktörer än banker (Hammar, 2). Mervyn King, chef över Bank of England, säger i ett tal att Basel-III inte räcker till och betonar detta genom att säga ”It is a giant leap for the regulators of the world, it is only a small step for mankind. Basel-III on its own will not prevent another crisis for a number of reasons” (King 2010, s.12).

King tror inte att de nya högre kapitalreglerna är tillräckliga för att försäkra systemet från ännu en kris. Vidare förklarar King att det nya kapitalet i Basel-III är beräknat genom riskvägda underliggande tillgångar, men att dessa riskvägda mått är fabricerade från tidigare erfarenheter. Dock i tillstånd när kapitalet behövs för att täcka förluster är just sådana situationer där bedömningen av risken har visat sig vara fel. King menar att framtiden kan utvecklas på ett sätt som till och med experter har svårt att förutse, och det är än svårare att sätta en riskvägd sannolikhet på en oförutsedd händelse. Enligt King behöver regelverket ett element som tål förändring i dessa risker. (King, 2010). ”One might well say that a financial crisis occurs when the Basel risk weights turn out to be poor estimates of underlying risk” (King 2010, s.13).

Det finns även oro från småföretagare att de ökade kapitalkraven leder till att det blir svårare att låna pengar (Hammar, 2). Denna syn delas av Marcus Gränsmark, näringspolitisk

sekreterare, som poängterar på företagarförbundets bloggsida att även små företag är av behov av lån med långa löptider (Gränsmark, 2011). Men det är inte bara småföretagarna som är oroliga. Småbankerna börjar nu inse vad de nya reglerna kommer att betyda för dem och uttrycker denna oro i artikeln *Småbanker räds nya regler* (Rex, 2011). Jörgen Wennberg, VD för Ica banken påpekar följande; "vi kommer proportionellt sett att ta mycket mer kostnader för regelhantering än de stora bankerna". I samma artikel säger Johan Hansing, chefsekonom på Svenska Bankföreningen, att konkurrensen på bankmarknaden kommer att försämrats på grund av den tunga regelbördan i och med Basel-III. Hansing nämner även att det kan bli svårt för nya banker att etablera sig eftersom inträdesbarriärerna till marknaden höjs vilket kommer att påverka den befintliga bankstrukturen. Artikeln berör även att småbankerna irriterar sig över att Basel-III regelverket har tillkommit för att hantera stora, gränsöverskridande banker men det slår hårt på mindre bankaktörer. Småbanker som inte har någon direkt utlåning till andra länder riskerar inte att påverkas på samma sätt om någon bank i ett annat land går omkull. Småbankerna tenderar heller inte att handla lika mycket med osäkra värdepapper som de stora bankerna gör. En av anledningarna till att reglerna tillkommit är för att ingen av de fyra största bankerna ska gå omkull då de spelar en så viktig roll i det svenska samhället. Skulle en av dessa gå omkull skulle det vara förödande för den svenska ekonomin. Men om en väldigt liten bank skulle gå omkull blir det inte samma förödande effekt. Anders Borgcrantz, länsförsäkringar banks finanschef och tillförordnande vd, tror även han att småbanker kommer få det jobbigt med de nya reglerna från Basel (Rex, 2011).

3.11 Positiv kritik till Basel-III

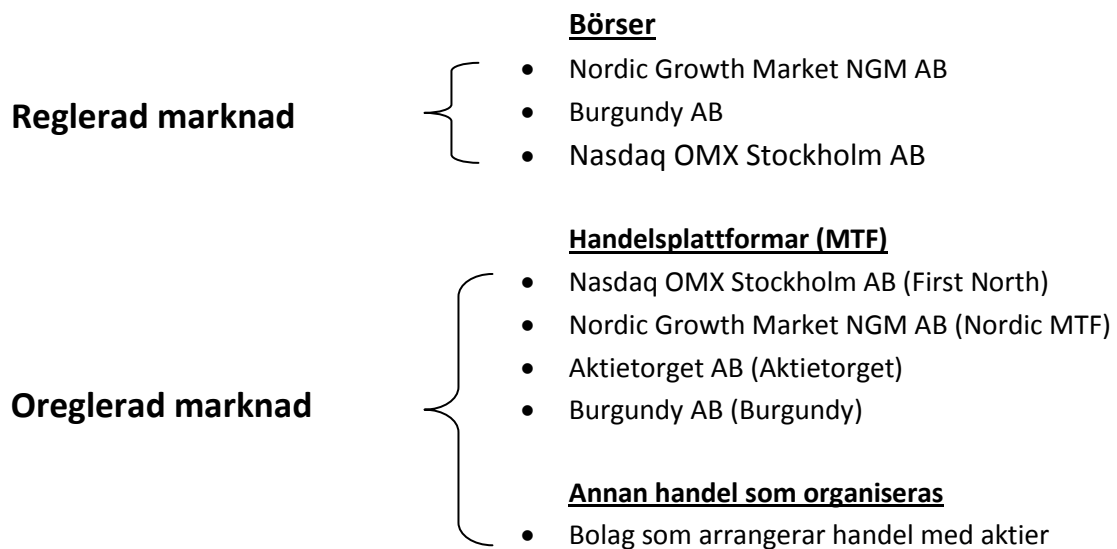
Att ha en effektiv reglering av den mikroekonomiska aspekten, det vill säga förhållandet mellan producenter och konsumenter, i ett samhälle är viktigt för ett stabilt finansiellt system. Regleringen av detta kan ses som en första skyddsbarriär mot kriser, som bör bli starkare i och med implementeringen av Basel-III (Barnes, Lane, & Radziwill, 2010). Den negativa kritiken om Basel-III kommer från många håll men regelverket har även fått medhåll av några stora viktiga institutioner som stödjer de striktare reglerna. Ett viktigt godkännande av de nya likviditets- och kapitalkraven kommer från samlingen av finansministrar och riksbankschefer, den så kallade G-20 gruppen, som nu är eniga över hur det finansiella systemet ska stärkas (G20 Seoul Summit, 2010). Även Sveriges egen riksbankschef Stefan Ingves välkomnar de nya reglerna. Speciellt tycker han att de ökade nivåerna av Tier 1 kapital (kärnprimärkapital och primärkapital) är en viktig förändring. Ingves påpekar även att effekten av Basel-III kan ge utslag på Sveriges BNP, det vill säga lägre BNP men bara under implementeringsfasen. Men eftersom risken för nya finansiella kriser minskar i och med Basel-III kommer det långsiktigt att påverka BNP positivt (Ingves, 1).

Barnes et al. (2010) skriver i en rapport för The Organisation For Economic Co-operation And Development (OECD) att Basel-III ger ett betydligt tillskott för att stärka stabiliteten i banksektorn. Författarna poängterar att de viktigaste förbättringarna i regelverket är att kvaliteten på kapitalet i kapitalbasen förbättras, samt införandet av bruttosoliditetskravet och likviditetsreglerna.

3.12 Den reglerade och oreglerade värdepappersmarknaden

FI är den myndighet som reglerar den finansiella marknaden i Sverige. De har som uppgift att övervaka det finansiella systemet och de värnar för ett effektivt och stabilt system. FI är en myndighet som enbart finansieras genom erlagda avgifter från de finansiella företag de övervakar (FI, 5). FI säger själva att deras roll på marknaden är att se till så att lagarna följs av de som bedriver värdepappersbolag. Sedan huruvida bolaget är seriöst, säkert eller kunnigt tar de avstånd från att bedöma. Myndigheten sysslar även med konsumentskydd och bidrar till att konsumenten får ett grundläggande skydd som berör dess tillgångar, fordringar och villkor. De ska även tillhandahålla konsumenten tydlig information om de finansiella tjänster som finns tillgängliga på marknaderna. Utöver dessa huvudmål har FI till uppgift att utfärda tillstånd till företag som vill erbjuda tjänster med finansiella instrument till allmänheten. FI utformar även regler och utövar tillsyn över de 3700 företag som innehar ett tillstånd (FI, 5).

Att komma på rätsida med vad som är den oreglerade marknaden och vad det är som skiljer den från den reglerade kan vara besvärligt. Med en reglerad värdepappersmarknad menas den handel som bedrivs på en börs. I Sverige finns tre stycken börser vilka är Nasdaq OMX Stockholm, Nordic Growth Market (NGM) och Burgundy. Den oreglerade värdepappersmarknaden består av olika handelsplattformar, vilka även kallas för Multilateral Trading Facility (MTF) samt rena värdepappersbolag som arrangerar handel med aktier. Handelsplattformar lyder under ett mindre omfattande regelverk än vad börserna gör medan värdepappersbolagen som arrangerar aktiehandel inte behöver lämna någon löpande information till tillsynsmyndigheten. (FI, 6).

Figur 5. Egen figur

Efter att ha studerat området och de beskrivningar som finns av den oreglerade marknaden är vår uppfattning och definition följande; den oreglerade marknaden består av handel med finansiella instrument som inte handlas över en börs och därmed ej registreras.

Det som skiljer de två olika marknaderna ifrån varandra är lagstiftningens omfattning. Det är speciellt tre stycken lagar som enbart gäller för den reglerade marknaden men som inte behöver beaktas överhuvudtaget eller i samma mån på den oreglerade marknaden. Dessa lagar är:

- ***Lagen om anmälningsskyldighet.***
Lagen är till för att förhindra insiderhandel. Detta görs genom att personer som har insyn i bolag genom sin befattning, måste rapportera sitt aktieinnehav. Även förändringar i innehavet ska redovisas till FI. Registret över vilka personer som har insyn och dess förändringar i innehav är offentligt och detta bidrar till att minska insiderhandel. Lagen reglerar även rätten för personer med insyn att handla med bolagets egna värdepapper en viss tid före och efter bolagets offentliggörande av delårsrapporter (FI, 7).
- ***Lagen om handel med finansiella instrument.***
Författningen innehåller bestämmelser om tillvägagångssättet för hur ett nytt finansiellt instrument får skapas. Den behandlar finansiella instrument som ska introduceras på en börs eller auktoriserad marknad. Enligt lagen skall ett prospekt upprättas för att sedan utvärderas om tillstånd ges från FI, innan det blir tillgängligt för handel (FI, 7). Ett prospekt är en handling som innehåller nödvändig information om emittenten (utgivaren) och instrumentet så att motparten kan göra en genomgående bedömning av risken i investeringen (FI, 8). Skyldigheten att upprätta ett prospekt finns även på den oreglerade marknaden men här finns omfattande

undantag från denna skyldighet. Mängden informationen om ett instrument som handlas över en oreglerad marknad skiljer sig dock väldigt mycket från den information som erhålls via en börs (FI, 7).

- **Lag om offentliga uppköpserbudanden på aktiemarknaden.**

Lagen innehåller regler för köp av noterade aktier på en börs eller marknadsplats. Köparen binder sig att följa börsens eller aktiemarknadens regler, som i sin tur grundar sig på ett EU-direktiv (FI, 7).

De derivat som handlas på en oreglerad marknad kallas för OTC-derivat och det finns två olika typer av dessa. Den första typen är standardiserade derivat som nästan är identiska med de som handlas på börsen. Anledningen till varför dessa handlas "Over The Counter" istället för på en reglerad marknad är för att parterna hellre tar en motpartsrisk än att behöva betala de kostnader som en börs eller marknadsplats medför. Den andra typen är derivat där parterna fritt skraddarsyr villkoren efter egna behov. Dessa kallas även "rena OTC-kontrakt" eller i engelskt tal "Bespoked contracts" eller "Tailor made contracts" (Johansson, 2010).

Enligt Stout (2011) är det ursprungliga syftet med derivat att dessa ska användas som ett skydd mot risker. Det är dock relevant att påpeka att det i samband med den explosionsartade ökningen av OTC-derivatmarknaden under 2000-talet, även skett en enorm ökning av risktagande. Stout menar vidare att det därför är viktigt att definiera vad dessa derivat egentligen är för något. OTC-derivaten beskrivs ofta med synonymer som "tillgångar", "investeringar", "försäkringar", "produkter" et cetera. Detta är dock vilseledande försköningar enligt Stout som snarare ser derivaten som ren vadslagning. Likheten med vadslagning är slående då det också kan användas för att gardera sig mot risker, vilket var derivatens ursprungliga syfte. Men det kan också användas för en mer ekonomisk spekulationsverksamhet, vilket verkligen bör ifrågasättas. Stout anser att det är värt att understryka att det sedan länge varit ett välkänt faktum att spekulativ vadslagning på marknaden snarare ökar risken än minskar den.

På den Svenska OTC-marknaden handlas det med optioner, terminer och swappar av olika slag och det är de fyra stora affärsbankerna som dominerar handeln. Då den reglerade värdepappersmarknadens affärer är transparenta och registrerade kan värdet av dessa beräknas utan några större bekymmer. På den oreglerade värdepappersmarknaden finns däremot inte denna insyn varför endast uppskattningar kan göras (Johansson, 2010). Då den oreglerade marknaden inte är transparent, är det även svårt att kunna skilja på och avgöra vilken typ av OTC-derivat som är mest skadlig för den finansiella stabiliteten. Det finns dock mycket som tyder på att det är CDS-derivat som är en av de största orsakerna till varför

finanskrisen 2008 utbröt (FCIC, 2011). Finansmarknadskommittén har på uppdrag av regeringen utarbetat en rapport där Johansson lyfter fram marknadsaktörernas uppskattningar av OTC-marknaden i Sverige. I rapporten framgår det att OTC-marknaden uppskattas till att vara ungefär lika stor som den reglerade (Johansson, 2010). För att få en uppfattning om hur mycket marknaderna omsätter kan det nämnas att den reglerade värdepappersmarknaden omsatte 43 744 miljarder kronor under perioden januari till oktober 2010. Detta innebär således att den oreglerade värdepappersmarknaden i Sverige omsätter ungefär samma mängd (Johansson, 2010).

Många banker handlar idag med varandra på en internationell marknad vilket gör att de direkt eller indirekt påverkas av varandra vid förändringar hos någons motpart. Som ovan nämnts har OTC-marknaden tydliga spekulativa influenser och dessa är mer riskfyllda än instrument på den reglerade värdepappersmarknaden. Därför är det av intresse att se hur pass utbredd denna marknad är internationellt sett. BIS har gjort ett försök att uppskatta den globala storleken av OTC-marknaden och har kommit fram till att det fanns utestående OTC-derivat för 614 674 miljarder dollar i slutet av år 2009 (BIS, 6)

3.12.1 Central Clearing Parties (CCP)

Ett förslag från EU-kommissionen för att göra OTC-marknaden mer transparent är att upprätta centrala motparter (CCP) där finansiella och icke-finansiella företag som är verksamma på marknaden måste ansluta sig. Genom dessa centrala motparter skall sedan alla olika kategorier av OTC-derivat kunna clearas (registreras) oavsett vilken marknadsplats de tidigare handlats på. Dock ska de derivat som av någon anledning inte går att cleara påföras ett högre säkerhetskrav samt att Basel-III medför en högre riskvikt för dessa kontrakt. Bakgrunden till att förslaget tagits fram är de risker OTC-derivat anses medföra för den finansiella stabiliteten (Johansson, 2010).

3.13 "Shadow Banking" - Den alternativa bankmarknaden

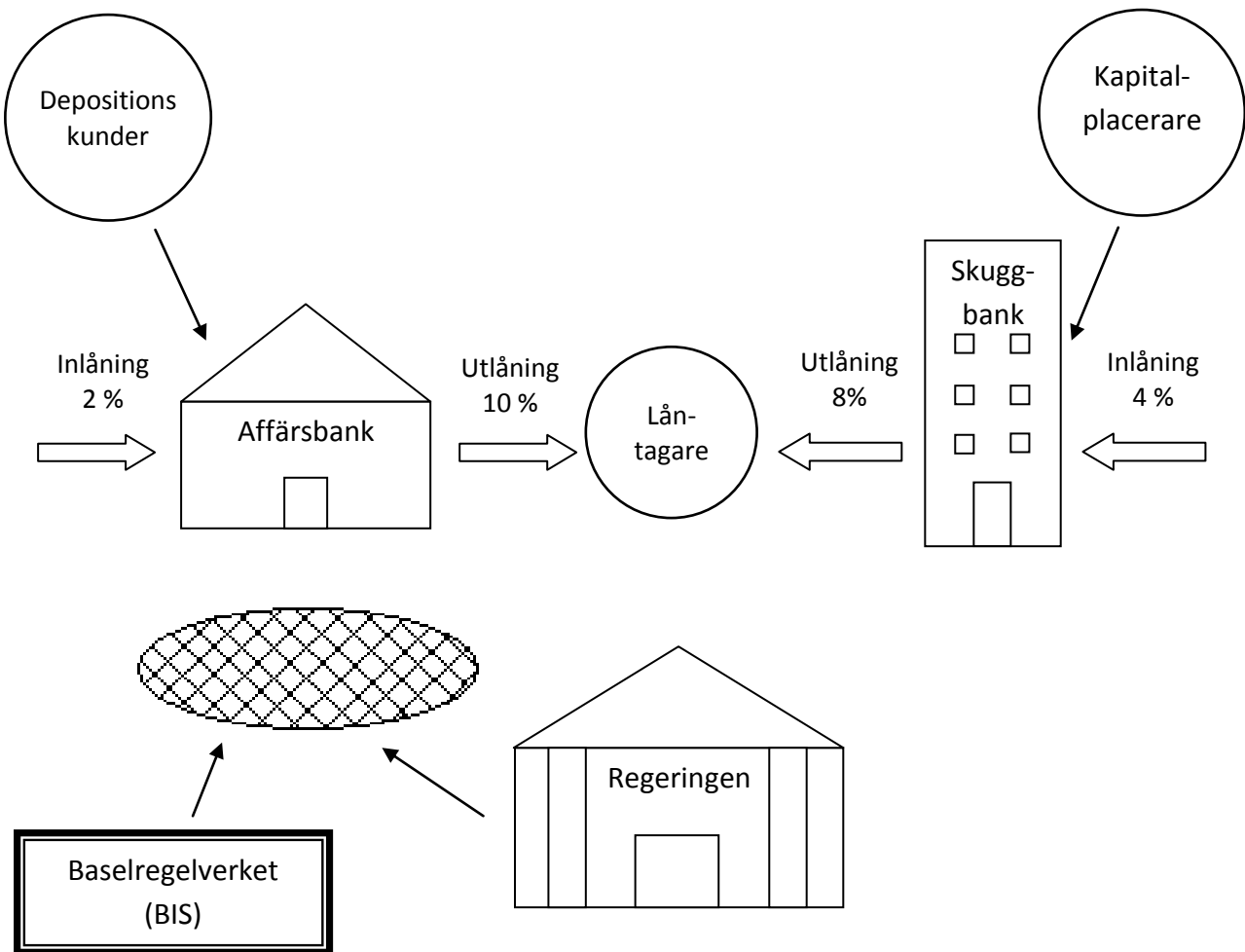
Begreppet "Shadow Banking" myntades 2007 av ekonomen och fondförvaltaren Paul McCulley. Det har blivit ett alltmer välkänt fenomen efter den finansiella kris som nyligen drabbade världen, särskilt då det i efterhand blivit uppmärksammat som en av de möjliga orsakerna till denna (Rizzi, 2011). I dagsläget har dock inga tillfredställande åtgärder vidtagits för att få bukt på detta problem, om det nu överhuvudtaget ens är möjligt. Ämnet är tekniskt sett väldigt komplicerat då det generellt handlar om handel med värdepapper med invecklade köp- och säljvillkor. Det är dock högst relevant att ta upp detta när diskussioner förs kring Basel-III, då problemet inte berörs i regelverket.

3.13.1 Bakgrunden till "Shadow Banking"

Det var i mitten på 1970-talet i USA detta tog fart parallellt med den klassiska bankverksamheten. De allra första "skuggbankerna" är allmänt kända som Freddie Mac och Fannie Mae. Det är två amerikanska banker, båda uppbackade av regeringen, vars verksamheter består av att ge lån och lånegarantier (Rizzi, 2011). I en intervju gjord av Konczal (2009) frågas professor Perry Mehrling vid Barnard College ut angående "Shadow Banking" systemet. Varför "Shadow Banking" överhuvudtaget uppstod berodde på att det fanns en vilja att öka kreditmöjligheterna för låntagare samt göra det billigare för dem. Samtidigt fanns en tanke att separera kreditgivningssystemet från betalningssystemet (Konczal, 2009). I en affärsbank (traditionell bankverksamhet) består inlåningen av ett betalningssystem. Detta system garanterar att när kunderna gör betalningar från sina konton, har banken likviditet att utföra dessa. Kreditgivningssystemet innebär i detta sammanhang att när en kund exempelvis tar ett bolån och får en skuld hos banken, så förs motsvarande summa som lånet utgör över till fastighetsförsäljaren. Det var just dessa två typer av system de ville separera, till att bedriva verksamhet där endast ett kreditgivningssystem användes (Konczal, 2009).

För att tydliggöra skillnaderna i bankernas och "skuggbankernas" karaktäristiska drag har vi illustrerat ett mycket förenklat exempel i figuren nedan. Bolån är den kredit som används i exemplet. Då "skuggbankerna" inte fick någon inlåning från "vanliga" depositions kunder var de tvungna att lösa kapitalbehovet på annat håll. De bostadslån "skuggbankerna" gav ut omvandlade de till moderna finansiella instrument, till exempel swappar. Investerare och kapitalplacerare lockades att handla med dessa värdepapper då de generellt gav bra räntor sett till risken i förhållande till avkastningen. Skillnaden blir således att "skuggbankernas" inlåning består av värdepapper medan affärsbankernas inlåning utgörs av fysiska pengar som sätts in på konton. Själva utlåningen hos "skuggbankerna" kunde däremot se likadan ut som den hos affärsbankerna, genom exempelvis bolån till privatpersoner. "Skuggbankerna" kunde locka till sig dessa genom att ta en lägre räntekostnad.

Skillnader mellan traditionella banker och "skuggbanker"

Figur 6: Egen figur

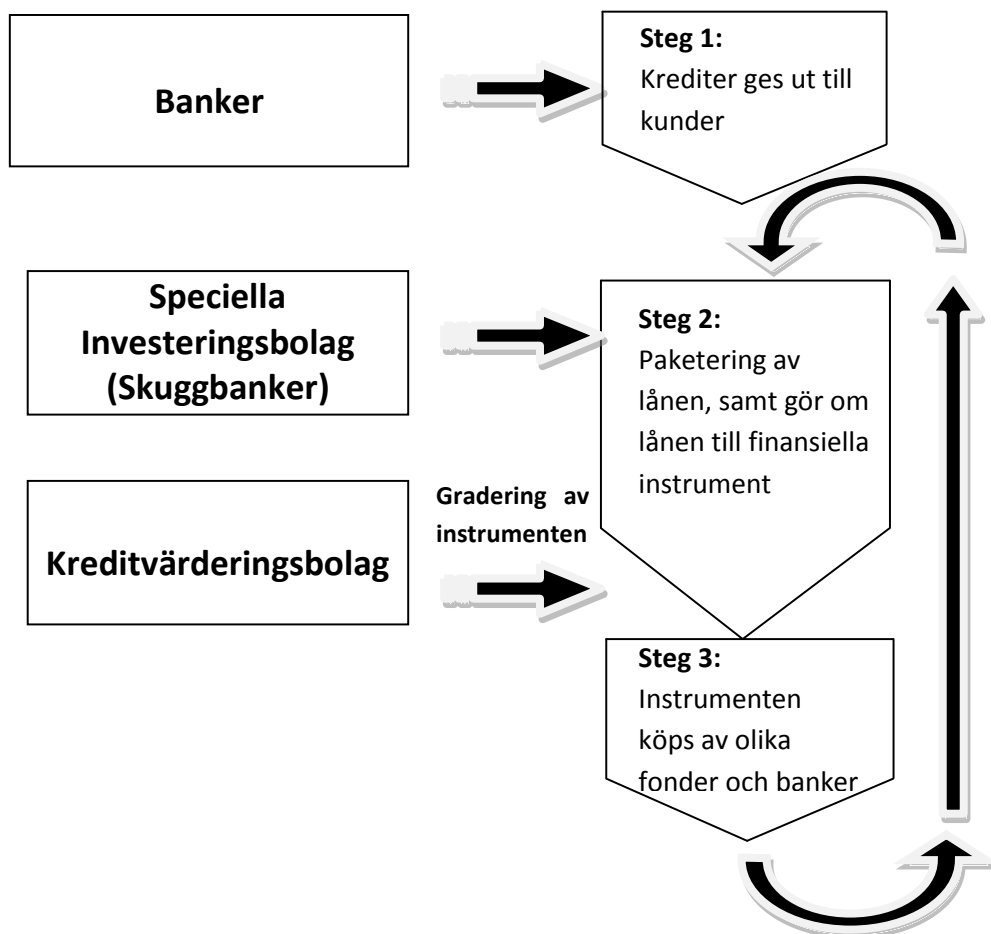
Viktigt att notera är att Baselregelverket i sig utgör ett slags skydd för affärsbankerna. Genom att följa regelverket och därmed öka sina kapitalbuffertar, blir dessa banker mer motståndskraftiga mot eventuella störningar i det finansiella systemet. En skuggbank omfattas inte av regelverket och har därmed inte samma typ av skyddsnät. Även regeringen tillhandahåller ett "skydd" vid olika situationer, vilket förklaras mer ingående i det senare avsnittet "Moral Hazard".

Det finns ingen given definition av termen "Shadow Banking" men Financial Stability Board (FSB) har gett denna precisering; framväxten av begreppet reflekterar det erkännande den ökade betydelse bolag och olika aktiviteter har fått som bedrivs utanför det vanliga banksystemet men som utför bankliknande tjänster (FSB, 2011). Pozsar, Adrian, Ashcraft och Boesky (2010) beskriver "skuggbanker" som en slags förmedlingsbank som omvandlar

värdepapper och bedriver handel med dessa. Denna typ av finansiell institution har ingen tillgång till någon centralbankslikviditet eller kreditgarantier från den offentliga sektorn. Exempel på skuggbanker är; kredit hedgefonder, finansbolag, penningmarknadsinstrument fonder och värdepapperslånggivare. (Pozsar, Adrian, Ashcraft & Boesky, 2010).

Figuren nedan visar mer ingående hur "skuggbankernas" kreditförmedlingsprocess ser ut.

"Shadow Banking" systemet

Figur 7. Egen figur, bearbetad med information från Shadow Banking: Scoping the Issues. Financial Stability Board (FSB). (2011).

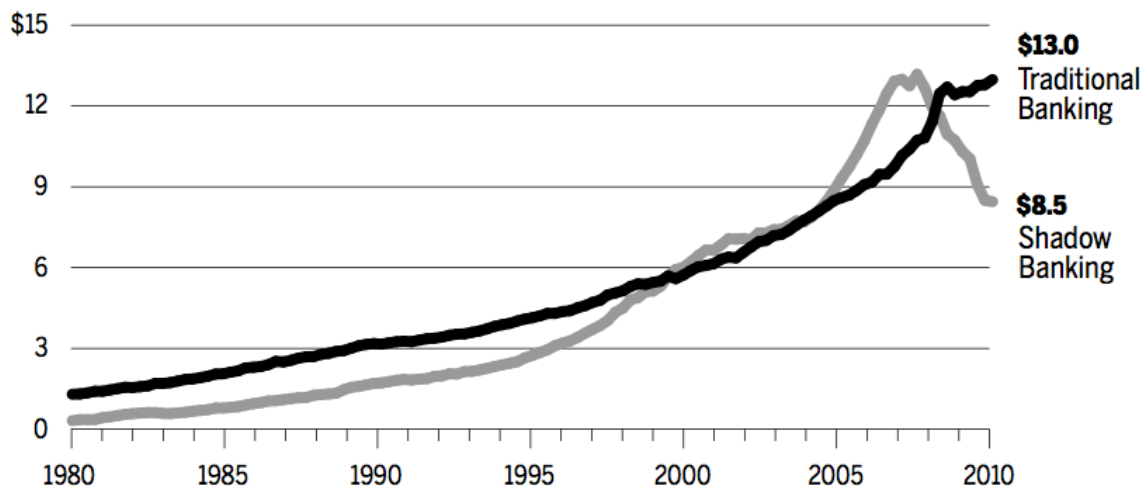
Processen utgår ifrån att olika banker, bolåneinstitut, finansbolag et cetera ger ut krediter (Steg 1). Det är sedan vanligt att banker startar olika juridiskt fristående enheter (skuggbanker). Skuggbankerna köper sedan krediter som oftast har lång löptid och god avkastning, till exempel ett bolån. Olika krediter paketeras sedan samman för att därefter delas upp i nya värdepapper med korta löptider och olika risknivåer. De emitterade

värdepapperna får sedan ett kreditvärderingsbetyg av kreditvärderingsbolag (Steg 2). De nya värdepapperna säljs sedan till olika investerare såsom banker och olika typer av fonder, till exempel hedgefonder (Steg 3). Investerare placerar därmed kapital i skuggbankerna genom att köpa dessa värdepapper. Kapitalet används sedan av skuggbankerna för att ge ut nya krediter på marknaden som därefter omvandlas till nya värdepapper.

Det finns en tydlig skillnad mellan de olika banksystemens affärsmodeller. De traditionella bankernas vinst består av räntemarginalen de får i sin in- och utlåning, så kallat räntenetto (Nationalencyklopedin, 2011). "Skuggbankernas" affärsmodell är annorlunda och kan enligt Nyberg (2007) förklaras genom: "de investerar i tillgångar med hög avkastning och lång löptid, till exempel strukturerade kreditprodukter, och finansierar sig genom att ge ut företagscertifikat på den korta penningmarknaden" (Nyberg 2007, s.3).

Pozsar, Adrian, Ashcraft och Boesky (2010) menar att "skuggbankerna" idag är viktiga institutioner inom det marknadsbaserade finanssystemet. Detta på grund av deras utbredning på kreditmarknaden. Figuren nedan visar "skuggbankernas" och de traditionella bankernas utveckling i USA där fenomenet har sitt ursprung. Värt att notera är att "Shadow Banking" nådde sin topp då den senaste finanskrisen utbröt. I detta skede utgjorde de nästan 60 % av den totala kreditmarknaden (FCIC, 2011). Detta bekräftas även av Finansmarknadsminister Peter Norman; "Strax innan krisen fanns det mer skulder i skuggbanksystemet än i det traditionella, reglerade systemet" (Norman, 2010).

IN TRILLIONS OF DOLLARS

NOTE: Shadow banking funding includes commercial paper and other short-term borrowing (bankers acceptances), repo, net securities loaned, liabilities of asset-backed securities issuers, and money market mutual fund assets.

Figur 8. Traditional and Shadow Banking Systems. Tagen från "Final Report of the National Commission on the Causes of the Financial and Economic Crisis in the United States", s. 32, av The financial crisis inquiry report 2011.

3.13.2 Risker och problem

Ett av de främsta problemen enligt FSB är att det vanliga banksystemet blivit sammanlänkat direkt eller indirekt via en invecklad kedja med "skuggbanksystemet". Financial Stability Board (FSB) uttrycker sin oro kring detta och då framförallt att affärsbankerna till viss del skapar delar av denna kedja eller är delaktiga i "skuggbanksenheternas" omvandlingar av likviditeter och inlösningsbara obligationer (FSB, 2011). Finansmarknadsminister Peter Norman menar att ompaketeringen av riskerna inom skuggbanksystemet gör det omöjligt att veta i vilken omfattning och vilka institut som är exponerade mot dessa risker. Norman liknar denna händelse enligt följande metafor "om man har tio glas och vet att det finns gift i ett av dem så vågar ingen dricka något" (Norman, 2010). Sammankopplingarna som finns mellan systemen kan öka riskerna för finansiella bubblor. Särskilt då enheter från de båda systemen investerar i samma tillgångar (FSB, 2011).

Ett annat stort problem som FSB nämner är att om "skuggbankerna" kan driva sina verksamheter utan att behöva ta hänsyn till de kostnader som är förknippade med de verkliga risker de faktiskt tar. Med kostnad menas här det kapital som bankerna måste hålla istället för att låna ut. Detta skapar dessutom en fördelaktig finansiering i form av att de inte behöver hålla en kapitalbuffert enligt gällande regelverk. I och med detta finns det en risk att banker flyttar över allt mer av sina verksamheter till "skuggbankerna" för att undgå reglering. Genom att utnyttja detta undermineras regelverkets effekter vilket leder till en ökad uppbyggnad av systemrisk (FSB, 2011).

3.14 "Moral Hazard"

Begreppet "Moral Hazard" har sitt ursprung från försäkringsbranschen och betyder att den försäkrade ändrar sitt beteende och ökar risken för det som den är försäkrad mot. Till exempel så kan en bilförsäkring leda till att bilägaren åtar mindre åtgärder för att bilen inte ska bli stulen än vad som skulle göras om bilen inte var försäkrad (Rauchhaus, 2005).

Insättningsgarantin

"Moral Hazard" benämns också som ett problem inom ekonomin och då som ett hot mot den finansiella stabiliteten. Detta grundar sig bland annat i att staten skyddar bankernas kunder genom den så kallade insättningsgarantin. Denna garanti blev lag i Sverige år 1996 på grund av ett EG – direktiv. Således finns även liknande garantier i alla EU-länder men det tillämpas också i andra länder utanför EU. Garantin är ett konsumentskydd och betyder att insatta medel i banker, värdepappersbolag och kreditmarknadsföretag till viss del garanteras av staten. Den maximala ersättningen per kund genom insättningsgarantin är 100 000 euro (Riksgälden, 2010). Enligt Acharya (2008) så har insättningsgarantin skapat två stycken "Moral Hazard" problem:

- Banker har en tendens att ta fler risker då garantin av insättningarna finns.
- Överdriven tillsyn av banker som är garanterade.

Rauchhaus (2005) instämmer med Acharya att insättningsgarantin medför att bankerna tar alldeles för stora risker på grund av att de vet att staten kommer att ersätta deras kunder om de går omkull.

”Too big to fail”

”Moral Hazard” benämns i ytterligare sammanhang där staten återigen kan komma att tillskjuta kapital till banker. Här menas att systemviktiga banker, så kallade ”too big to fail” banker, är för viktiga för det finansiella systemets funktion och tillåts därmed inte gå i konkurs. Statens skyldighet att bevara välfärden i samhället gör att de tvingas agera om det finansiella systemet är på väg att kollapsa. Problemet här är att bankerna är medvetna om denna implicita garanti och tenderar då att ta ännu större risker (Riksbanken 4). Vikten av ”too big to fail” banker kan enkelt åskådliggöras genom Lehman Brothers konkurs som försatte det globala finansiella systemet i en av dess värsta lågkonjunkturer i historien. Nackdelen med att staten går in och räddar bankerna är att det anses som om skattebetalarna får ta ”smällen” för bankernas agerande menar Norman (2010). Vidare påpekar Norman följande;

”Att på det sättet privatisera vinster men socialisera förlusterna skapar förtroendeproblem också på sikt. Dessutom är det svårt att acceptera att de som skapade problemet ska slippa betala för vad de åstadkommit” (Norman, 2010).

3.15 Glass-Steagall – ett alternativ till Baselregelverket

Glass-steagall (även kallad the banking act of 1933) är ett regelverk som kommer ifrån USA och bär namnet från två väl framstående personer. Senatören Carter Glass, en före detta finansminister samt grundare av systemet för den amerikanska riksbanken Federal Reserv var nyckelperson i processen. Den andra personen som starkt stöttade regelverket var Henry Bascom Steagall som vid tillfället var ledamot för representanthuset, samt ordförande för bank- och valuta kommittén inom representanthuset (Heakal, n.d.). Då Glass-Steagall är det enda lämpliga alternativ som vi har påträffat och är därmed det alternativ som vi kommer att behandla.

Glass-steagall regelverket är en efterkonstruktion av den stora depressionen som drabbade USA på 1930-talet. Orsaken till den havererade aktiemarknaden och depressionen var

bankernas riskfyllda spekulationsverksamhet. I lågkonjunkturen gick 4000 banker i konkurs och förtroendet för bankväsendet var rekordlågt. Den amerikanska regeringen ville återskapa förtroendet för systemet med hjälp av nya regleringar. Eftersom bankerna är centrala funktioner av hela det finansiella systemet samt att privatpersoner förvarar sina livsbesparingar hos bankerna ville den amerikanska regeringen göra banksektorn mer säker och mindre påverkingsbar gentemot marknaden. För att åstadkomma en sådan situation separerade Glass-Steagall lagen bankerna i två delar, Den traditionella bankverksamheten med in- och utlåning och investeringsverksamheten. I och med att affärsbanker därefter inte fick bedriva investeringsverksamhet (spekulation) blev det säkrare för privatpersoner att förvara pengar på banken. Eftersom affärsbanker inte får använda kundernas insatta pengar för vidare spekulation. Den nya lagen medförde även en bankgaranti, det vill säga att staten täcker för förluster om banken går i konkurs (Law Library – American Law and Legal information, n.d.).

År 1999 upphävs Glass-Steagall lagen av kongressen efter påtryckningar från banksektorn i USA som påstod att Glass-Steagalls hårda reglering medförde att de inte kunde diversifiera sina verksamheter. Lagen ersätts senare av Gramm-Leach-Bliley act som tar bort uppdelningen mellan affärsbanker och investeringsbanker, och därmed är det möjligt för affärsbanker att återigen spekulera med finansiella instrument (Heakal, n.d.). Att separera affärsbanker och investeringsbanker är en nödvändighet eftersom då tvingas inte stater att gå in och garantera kundernas insatta medel på grund av investeringsverksamhetens risktagande (Mariathan, 2011). Risken att investera belöper således på kunden. Mariathan citerar i artikeln Feature: Basel-III, solution or problem, till följande citat av John Veron, MD of banking risk specialist Renaissance Training:

"The Glass Steagal act in the US that separated investment banking from commercial, was set up in response to the 1929 crisis. But the onslaught of fundamentalist free marketers during the 1980s led to its repeal. Within a decade of that, the banks went bust!" (Mariathan, 2011)

4. Empiri

De primärdata som samlats in i studien presenteras i detta kapitel. Informationen är en sammanställning av de intervjuer som genomförts och är därmed vårt bidrag till forskningsområdet och samtidigt återkopplingsbar till studiens problemfrågeställning och syfte. De svar som lämnats i detta kapitel är respondenternas egna åsikter och funderingar i ämnet, om inget annat anges. Svaren ska således ej kopplas samman med det företag eller förening intervjuobjektet är verksam i.

4.1 Respondenternas bakgrund

Philip Winckle, Senior Advisor till Chief Risk Officer, SEB

Winckle har arbetat som kreditanalytiker i 25 år och har de senaste åren arbetat med att implementera Basel-II hos SEB.

Johan Hansing, Chefsekonom, Svenska Bankföreningen

Hansing har de senaste tio åren arbetat vid Svenska Bankföreningen och då i huvudsak med ekonomiska frågeställningar, exempelvis kapitaltäckningsregler.

Ulf Sandmark, Civilekonom, LaRoucherörelsen i Sverige - EAP

Sandmark är politiskt aktiv i LaRoucherörelsen i Sverige-EAP och har varit aktiv i organisationen sedan 70-talet och är idag styrelsemedlem i partiet.

Susanne Sundvall, Auktoriserad revisor, PwC

Sundvall arbetar som auktoriserad revisor vid avdelningen Financial Services hos PwC och hanterar idag uteslutande företag som står under FIs tillsyn. Sundvall har varit verksam i företaget sedan 20 år tillbaka och sitter dessutom som ordförande i FARs arbetsgrupp för finansiella företag.

4.2 Respondenternas åsikter om Basel-III

Hansing framhåller att bankerna med hjälp av Basel-III kommer att bli mer motståndskraftiga mot de finansiella kriser liknande den vi senast upplevt, men nästa kris kommer förmodligen att se helt annorlunda ut. Nästa kris kan ha sitt ursprung i helt andra grunder och då kommer det antagligen vara helt andra brister som upptäcks påpekar Hansing. De nya delarna i regelverket kommer att öka bankernas motståndskraft, men Basel-III i sig är inte tillräckligt för att förhindra framtida finanskriser menar Winckle. Dock är det svårt att veta hur mycket reglering som är tillräcklig betonar Winckle då banker alltid kommer att hitta nya vägar runt dessa regler. Det kommer bli fler individuella bankfallissemang men frågan är om dessa fallissemang kommer att leda till en systemkris. Sundvall instämmer med Hansings synsätt

att det är oerhört svårt att förutse inom vilket område nästa kris kommer att ha sitt ursprung, för fler kriser kommer det säkert att bli konstaterat Sundvall. Vidare påpekar Sundvall att frågan är oerhört komplex då det är många människor som arbetar med just dessa frågor, men ingen som kan förutsäga var nästa kris kommer att inträffa. Basel-III regelverket kräver att bankerna skall ha mer kapital och detta kanske gör att de klarar av framtida kriser bättre, avslutar Sundvall. Kritikern Sandmark menar att Basel-III driver finansmarknaden från den reglerade delen av marknaden till den mer oreglerade delen "Shadow Banking". Detta då Basel-III endast berör den del som redan är reglerad. Det kommer i sin tur att leda till än mer osäkerhet och på så sätt kommer inte Basel-III uppfylla sitt syfte, att öka stabiliteten i det finansiella systemet menar Sandmark.

De skärpta kapitalkraven i Basel-III är i enlighet med vad de svenska bankerna själva tycker är rimligt påpekar Hansing. Framförallt då de idag har kärnprimärkapitalnivåer på runt 14 % vilket innebär att de har en stor marginal till Basel-III kraven som ligger runt 7 %. En av de negativa aspekterna av Basel-III är bruttosoliditetsmättet (leverage ratio) som inte är beroende av vilken typ av risk verksamheten är utsatt för. Övriga delar av regelverket tar hänsyn till olika riskvikter vilket även detta mått bör göra. Hansing anser dessutom att det finns en stor osäkerhet kring vilka effekter bruttosoliditeten kommer att innebära. Kostnaden att implementera detta mått är obefogad då det inte kommer att bidra till en ökad stabilitet i banksystemet. En osäkerhet finns också avseende den kontracykliska bufferten anser Hansing. Om en bank har väldigt aggressiv utlåning ska inte övriga skötsamma banker drabbas av det ökade kapitalkrav som bufferten innebär. En erfarenhet från den senaste finanskrisen visar att om banker har problem är det ingen som kommer att våga använda sitt kapital, då detta är ett tecken på att de har svårigheter. Därför är det enligt Hansing svårt att se om den kontracykliska bufferten kommer att fungera.

Hansing påpekar även att det finns en osäkerhet hur likviditetsmättet "Net Stable Funding Ratio" kommer att yttra sig. Här har dock Baselkommittén lagt in en lång implementeringsperiod då de själva inte vet vilka effekter måttet kommer att få. Regelverket innebär även väldigt mycket regler för de mindre bankerna vilket är märkligt då Baselkommitténs syfte med regelverket framförallt är att reglera stora gränsöverskridande banker. Alla banker bör ha samma kapitalkrav men däremot när det gäller andra typer av krav i form av rapportering, processer, tillsyn et cetera bör det införas en lättnad av kraven för de mindre bankerna hävdar Hansing.

Winckle har samma inställning som Hansing avseende bruttosoliditetsmättet och menar att det är osäkert vilka effekter denna kommer att medföra. Samtidigt påpekar Winckle att måttet kan medföra vissa positiva effekter. Till exempel kommer analytiker kunna se den verkliga skuldsättningen i systemet. Idag har banker en väldigt hög skuldsättning, när denna skuldsättning blir lägre kommer banker att få mindre volatilitet i sina vinster och därmed blir bankerna en säkrare investering. Aktieägare kommer att gynnas av detta genom stabilare vinster men samhället missgynnas dock av mindre aggressiv utlåning. Winckle påpekar

vidare att det är bra att kvalitén i kapitalbasen har höjts jämfört med föregående regelverk. Regelverket är emellertid för tufft för de banker som främst inriktar sig på konsumenter det vill säga "retailbanker" påstår Winckle. En viss förenkling bör införas för de mindre bankerna men Winckle framhåller dock att likviditetsreglerna och kapitalreglerna bör gälla för alla banker oavsett storlek. De mindre bankerna kommer troligtvis ha svårigheter rent kostnadsmässigt med de avancerade system som Basel-III kräver.

Sundvall tycker att det är positivt att Basel-III tydliggör området kring motpartsrisken och att det blir mer differentierat än tidigare. Speciellt var riskspridningen väldigt liten tidigare oavsett motpart men efter finanskrisen 2008 har den blivit mer individuell. Sundvall påpekar precis som Winckle att de nya likviditetsreglerna som ökar bankernas motståndskraft i stressade situationer är en positiv förändring. Sundvall anser att regelverket generellt sett är tillfredställande i dess nuvarande form och framför inga direkta förändringar. Att regelverket bör anpassas för mindre banker är ingenting som behöver göras eftersom regelverket går att anpassa till verksamheten, oavsett storlek anser Sundvall. Basel-III skall därmed gälla för alla banker, dock är det en stor utmaning rent administrativt eftersom det är väldigt mycket nya regler som måste implementeras. Kraven känns rimliga, dock har de kanske utformats för länder och banker som verkligen behöver ha högre kvalitet i kapitalet påpekar Sundvall.

Sandmark tycker inte att Basel-III ska införas överhuvudtaget och att det inte finns några positiva aspekter med det. Regelverket löser inte problemen med de tusentals miljarder kronor som finns i dåliga värdepapper i det internationella finanssystemet. Genom att kontinuerligt lösa kriser med nya lån förvärras situationen och leder endast till en ökad global skuldsättning. Ett aktuellt exempel på just detta är den skuldskris som Grekland nu befinner sig i. Sandmark menar att Basel-III leder till en sammanslagning av bankerna, och därmed skapar en oligopol situation på den internationella bankmarknaden. Detta kommer att slå hårt mot de små lokala bankerna och kommer även att leda till fler "too big to fail" banker. Att ha olika regler för systemviktiga banker och mindre banker gör egentligen ingen skillnad, då den oreglerade marknaden är oerhört stor. Basel-III räcker ändå inte till för att skapa ett stabilt finansiellt system hävdar Sandmark.

Självklart kommer Basel-III att kosta mycket pengar för bankerna och i slutändan för deras kunder påpekar Hansing. Vad Basel-III gör är att skapa en större "krockkudde" för bankerna, vilket kommer att göra situationen bättre. Det måste dock göras en omfattande konsekvensanalys av regelverkets effekter menar Hansing. Implementeringskostnaden för den tekniska delen av Basel-III kommer att bli ungefär en tredje- eller en fjärdedel av implementeringskostnaden av Basel-II, tror Winckle. Kostnaden för Basel-II har varit ungefär 50-150 miljoner euro per bank för de fyra största i Sverige. Men den indirekta kostnaden kommer att bli mycket större menar Winckle. Basel-II betalades genom att bankerna kunde ha en högre skuldsättningsgrad och på så sätt minska kostnaderna. Men i Basel-III kommer bankerna inte kunna ha lika hög skuldsättningsgrad utan istället måste de hålla mer kapital. Detta kommer leda till minskad lönsamhet för bankerna och därmed även lägre avkastning

till aktieägarna. Den indirekta kostnaden av Basel-III är därför oerhört svår att fastställa påpekar Winckle. Att det kommer att kosta väldigt mycket att implementera Basel-III nämner även Sundvall, och poängterar att det nya regelverket utvecklades mot bakgrund av de problem som yttrade sig under den senaste finanskrisen. En intressant fråga Sundvall tar upp är om regelverket endast kommer att förhindra liknande kriser som redan uppkommit eller om det hjälper mot nya kriser. Sandmark anser att kostnaden för att implementera Basel-III inte är i proportion till dess syfte, då regelverket låser mängder med kapital i buffertar som då inte kan användas av banken till utlåning. Det som egentligen skapar stabilitet är att säkra landets försörjning genom att öka den reala produktionens förmåga. Detta görs genom att sätta folk i arbete och skapa resurser genom framtida investeringar i bland annat infrastruktur och forskning anser Sandmark.

4.3 Debatten om högre kapitalkrav i Sverige

En harmonisering av regelverket är av yttersta vikt hävdar Hansing. Debatten skapar en oro och osäkerhet om vad som kommer hända med regelverket i Sverige och avviker från den grundläggande harmoniseringen i regelverket. Sverige har en tendens att överdriva regelinförande menar Sundvall. Om kraven blir högre i Sverige finns risken att bankerna flyttar sina huvudkontor någon annanstans. Winckle anser dock att det inte skulle vara någon nackdel att införa strängare kapitalkrav i Sverige. Med detta menar Winckle att de svenska bankerna är små i relation till övriga internationella banker men att de trots detta har stora företag som kunder. Därmed behöver de hålla mer kapital än exempelvis en tysk bank eftersom den svenska staten inte är stor nog att stödja alla banker om dessa får problem samtidigt. De svenska bankerna har redan idag Tier 1 nivåer runt 15 % vilket innebär att marginalen till Basel-III kravet på 7 % är väldigt god. Sandmark menar att debatten om högre kapitalkrav i Sverige tar bort fokus från "Shadow Banking" och de dåliga värdepapper som finns i banksystemet.

4.4 Respondenternas åsikter om den oreglerade marknaden

Det som i högsta grad uppdagades under den senaste finanskrisen var främst hur lätt problemen på de oreglerade marknaderna spreds till de reglerade delarna av finanssystemet framhåller Hansing. Det finns en strävan att dessa instrument ska clearas centralt, till mer börsliknande lösningar. Genom Baselregelverket ges banker incitament i form av att en högre riskvikt måste tillämpas då ingen central clearinglösning finns att tillgå jämfört med om en sådan skulle användas. Winckle anser att det stora dilemmat just nu med den oreglerade marknaden är hur pass applicerbara och riskfyllda de centrala motparterna (CCP) kommer att bli, samt vem som kommer att reglera dessa? För att inte bara flytta runt problemet menar Winckle att respektive lands centralbank bör agera CCP. Sundvall poängterar att det är många företag som handlar på den oreglerade marknaden för att de

vill få specialvarianter på finansiella produkter. Sundvall tror att tillsynsmyndigheterna har haft en begränsad insyn av den oreglerade marknadens omfattning och karaktär, men det blir mer och mer reglering vad det gäller rapportering. Till exempel ska finansiella bolag i Sverige börja rapportera in handel och innehav på kvartalsbasis till FI. Annars är företeelsen i sig ganska reglerad med avtal, säkerheter et cetera. Sundvall nämner precis som Hansing och Winckle utvecklingen av centrala motparter för clearing av derivat. Sundvall påpekar dock att detta enbart gäller de standardiserade OTC-derivaten och inte "rena OTC-kontrakt". När affärer görs mellan endast två parter kan det finnas risker som samhället inte ser, vilket gör det svårt att se hur denna marknad ser ut.

Hansing framhäver området komplexitet och menar vidare att marknaden bör regleras om den blir för stor i Sverige och ett problem för den finansiella stabiliteten. Winckle är osäker på hur en reglering ska utformas men anser samtidigt att något måste göras. Exempelvis CDS-transaktioner bör ses över då de har ökat väldigt mycket och reglerarna inte har hunnit med i utvecklingen. Winckle tror inte att det behövs förbjudas några derivat på grund av att de kan vara väldigt bra verktyg inom risk management. Sundvall har ett intryck av att obalansen ligger utanför Sverige, framförallt i USA där marknaden är mer oreglerad än vad den är här i Europa. Det finns även ett EU-direktiv som heter AIFMD (Alternative Investment Fund Managers Directive) som går ut på att reglera olika delar som inte är reglerat sedan tidigare. Det nya direktivet som ska gälla redan 2013 omfattar till exempel hedgefonder. I Sverige kommer det inte innebära någon större förändring på detta område då dessa redan är reglerade som vanliga fonder. I andra länder kan det däremot bedrivas verksamhet med hedgefonder mer oreglerat. Men i direktivet regleras även så kallade private equity investeringar som är väldigt oreglerade i Sverige, vilket har lett till stora protester. Sundvall påpekar vidare att en positiv förändring i det kommande AIFMD-direktivet är att länder lättare kan handla med hedgefonder inom Europa, som för tillfället är komplicerat. Att kunna göra det på ett mer transparent och lagenligt vis skulle öka försäljningen på ett smidigare sätt över landgränserna.

Sandmark menar å andra sidan att OTC-derivat gör det möjligt för bankerna att handla utanför deras balansräkningar. Genom derivat kan väldigt stora och riskfyllda affärer genomföras, som är långt utöver de tillgångar och skulder som företaget egentligen har. Påverkan på den reglerade marknaden sker genom att risken övervältras på resterande delar av balansräkningen. Sandmark påpekar vidare att prissättningen på OTC-derivaten inte är lika tillförlitlig som den som sker över en börs. Sandmark har en tydlig uppfattning om hur detta område skall regleras och lägger fram fyra förslag på hantering av dessa derivat på den oreglerade marknaden;

- Förbjuda derivat som är ren spekulering, utom de som har koppling till en faktura för handel med riktiga varor och tjänster.

- Förbjuda transaktioner med banker i skatteparadis.
- Återgå till det gamla amerikanska kreditsystemet, med en reglerad kreditmarknad. Krediter skapas i Riksbanken som sedan går via bankerna ut till projekt, så att det finns ett projekt i grunden för varje ny kredit som skapas.
- Fasta valutakurser så som i Bretton-Woods avtalet, där valutan bara ändras genom förhandlingar.

4.5 Respondenternas åsikter om "Shadow Banking"

Hansing benämner fenomenet som ett relativt "luddigt" begrepp som innefattar bankliknande verksamhet som bedrivs utanför den reglerade banksektorn. Ett exempel på "Shadow Banking" är det som framförallt gjordes i USA, nämligen att flytta ut bostadslån till andra typer av företag som sedan värdepapperiserade dessa. En av de stora diskussionspunkterna i Basel-III har varit att om kraven skärps för banker väsentligt kommer samma typ av verksamhet att drivas av andra företag som inte står under samma reglering. Detta är både ett konkurrens- och stabilitetsproblem menar Hansing. Utvecklingen av "Shadow Banking" måste följas noga och blir det ett problem i Sverige bör striktare regler införas. Winckle medger att det skett en ökad aktivitet inom detta område. Det blir mer och mer investeringspengar som förvaltas av fonder, till exempel hedgefonder. I dagsläget finns inget regelverk som kontrollerar sektorn, vilket är något som reglerarna måste ta i beaktande. Regelverket måste täcka hela sektorn, på grund av att nästa systemkris kanske inte kommer att involvera banker. Exempelvis kan en kris istället uppstå inom hedgefonder eller liknande. Om banker är väl reglerade men inte andra institut, finns det en risk för kriser i den mindre reglerade delen av banksektorn påpekar Winckle.

Sundvall menar att "Shadow Banking" är lite av en USA-företeelse, då USA har mindre regleringskrav än exempelvis Sverige. Det kan dock finnas en inneboende risk i detta som även kan påverka Europa i ett krisläge. Begreppet "Shadow Banking" är att betrakta som den oreglerade finansmarknaden påpekar Sandmark. Den oreglerade marknaden har idag vuxit sig alldeles för stor och är idag den "styrande delen" på finansmarknaden. Problemet är att marknaden är oreglerad vilket gör den korrupt och osäker samt att krediter kan skapas av nästan ingenting påpekar Sandmark. Vidare tycker Sandmark att det bör göras en omfattande utredning inom EU liknande den som FCIC kommissionen i USA har gjort.

4.6 Respondenternas åsikter om alternativen till Basel-III

Sundvall och Winckle anser att det inte finns några andra alternativ. Winckle menar att baselregelverket är det enda lämpliga alternativet och det är detta som måste utvecklas kontinuerligt. Winckle uttrycker sig enligt följande "if basel didn't exist someone would have to invent it". Svenska Bankföreningen och Hansings utgångspunkt är att det ska finnas ett helhetsregelverk för hela den finansiella marknaden. De främsta orsakerna som enligt Hansing låg bakom finanskrisen 2008 var dåliga kreditgivningsprocesser samt en otillräcklig riskhantering. Viktigast är att skapa ett regelverk som ser till att banker måste ha en tillfredställande kreditgivningsprocess samt en god riskhantering.

Sandmark tycker att det viktigaste är att minska behovet av kapitalbuffertar i bankerna och detta görs genom att skilja bort riskabel verksamhet. Minskas riskerna behövs inte lika mycket kapitalbuffertar som skydd i en finanskris. Detta kan göras genom Glass-Steagall, där staten garanterar den lilla delen som är systemviktig, det vill säga den traditionella bankverksamheten. På så sätt kan den systemviktiga delen hållas igång oavsett om det föreligger en systemkollaps, vilket leder till ett stabilare banksystem enligt Sandmark. Ett regelverk liknande Glass-Steagall är inte att föredra enligt Hansing då det ur ett svenskt perspektiv inte finns mycket att skilja ut, eftersom de svenska bankerna i huvudsak är retailbanker (traditionella banker). Winckle menar att en uppdelning enligt Glass-Steagall är intressant ur ett politiskt perspektiv, då det gör att staten ser ut att agera proaktivt. Dock kommer detta inte att fungera påpekar Winckle på grund av att investmentbanker och retailbanker alltid kommer göra affärer med varandra. Därmed finns systemrisken fortfarande kvar. Sundvall anser precis som Hansing att ett regelverk som Glass-Steagall inte är att föredra och påpekar att det är viktigt att ett regelverk är riskbaserat och tar hänsyn till de verkliga riskerna i verksamheten.

4.7 Respondenternas åsikter om Moral Hazard

Hansing och Svenska Bankföreningen anser att stora banker ska kunna gå i konkurs. Detta för att motverka "too big to fail" problematiken. En förutsättning för att detta ska fungera är dock att det finns en lagstiftning om hur detta skall göras både på ett nationellt och internationellt plan. Det är helt klart att något måste göras för att motverka Moral Hazard betonar Hansing. Winckle anser att det viktigaste i frågan om Moral Hazard är att de nya tuffare kapitalreglerna kan ses som ett statligt erkännande av att det finns en implicit garanti för att rädda det finansiella systemet. Det kommer alltid att finnas ett Moral Hazard problem mellan staten och systemviktiga banker menar Winckle. Detta bevisades på Island där staten uttryckligen gick ut och garanterade bankerna. Vilket medförde väldigt stora problem för staten, med tanke på att de senare fick rädda bankerna med hjälp av lån från andra länder.

Om denna implicita garanti ska gälla även mindre banker kommer det medföra en kostnad som bör vara högre kapitalkrav och mer reglering. För tillfället är kostnaden bara mer reglering, det som behöver göras är att finna en balans mellan garantins villkor och kraven på bankerna påpekar Winckle. Sundvall menar att det är bra att det allmänna bidrar om en bank med mycket konsumentkrediter hamnar i svårigheter, för att det inte ska drabba vanliga människor. Det är viktigt att systemviktiga banker och samhället samarbetar för att mildra effekterna vid en eventuell kris tycker Sundvall.

Många institut kan genom att visa att de täcks av insättningsgarantin locka sparare som annars inte skulle placera sina pengar där påtalar Hansing. Ett sätt att motverka detta kan vara genom att bankerna har olika insättningsavgifter beroende på vilken typ av risk deras verksamhet är förknippad med. Enligt Sandmark bygger insättningsgarantin på det gamla amerikanska systemet där bankerna är uppdelade i affärs- och investeringsbanker (Glass-Steagall). När avregleringen gjordes i USA tog staten på sig en större del av risken, i och med att enheterna därefter blev sammankopplade med varandra och risken från investeringsenheten övervältrades på hela banken. Lagstiftningen som gjorde insättningsgarantin möjlig finns inte kvar och många stater har heller inte förutsättningar för att göra dessa garantier.

5. Analys

I det näst sista kapitlet analyseras de empiriska data som samlats in. Anknytningar görs också mellan dessa och det teoretiska materialet. De resonemang och diskussioner som förs är våra personliga analyser och åsikter. Detta kommer sedan till viss del utgöra grunden för de slutsatser som dras i studiens sista kapitel.

Basel-III regelverket välkomnas av majoriteten av intervjurespondenterna. Barnes, Lane och Radziwill (2010) samt G20 Seoul Summit (2010) är också positivt inställda till Basel-III. Sveriges riksbankschef Stefan Ingves delar denna uppfattning och menar i synnerhet att de ökade nivåerna av Tier 1 kapital är en viktig förändring i regelverket (Ingves, 1). Denna förändring är något som även Hansing, Winckle och Sundvall påtalar och anser att det blir en positiv förändring som ökar bankernas motståndskraft. Dock betonar samtliga intervjurespondenter att det är osäkert om regelverket är tillräckligt för att motverka framtida finansiella kriser. Det är intressant att notera att ingen uttryckligen säger att de tror att regelverket kommer att kunna förhindra finansiella kriser då FI (4) uttalat att syftet med Basel-III är just detta. Winckle och Sandmark påpekar till och med att de inte tror att det nya regelverket är tillräckligt för att motverka finansiella kriser. Denna synpunkt delas av Mervyn King, chefen för Bank of England. King (2010) framhåller att Basel-III i sig inte är tillräckligt för att förhindra en ny kris. Dessutom kan det inträffa oförutsedda händelser i framtiden som gör det än svårare att sätta en riskvägd sannolikhet på en sådan händelse (King, 2010). Att det är oerhört svårt att förutsäga vad orsakerna till nästa kris är betonar både Hansing och Sundvall.

Enligt af Jochnick, Horwitz, Kauppi, och Hyttnes (2010) kommer bruttosoliditetsmättet som införs i och med Basel-III att få fel effekt. Då detta mått har ett och samma kapitalkrav för alla typer av lån oavsett risk. Denna synpunkt har även Hansing som påpekar att det är en onödig kostnad att implementera bruttosoliditetsmättet då det inte bidrar till en ökad stabilitet i det finansiella systemet. En intressant synpunkt var att Winckle tror att måttet kan åskådliggöra att den verkliga skuldsättningen i banksystemet. En annan kritik som Basel-III har fått utstå är att regelverket kommer missgynna mindre banker. Jörgen Wennberg VD på ICA banken uttrycker sitt missnöje då kostnaden för regelhanteringen proportionellt sett kommer att vara högre än hos de stora bankerna (Rex, 2011). Både Hansing och Winckle instämmer i kritiken att mindre banker kan missgynnas av de nya reglerna.

Enligt Blundell-Wignall och Atkinson (2010) är en bidragande orsak till den senaste finanskrisens omfattning att banker i allt större utsträckning började involvera sig i den oreglerade värdepappersmarknaden då främst OTC-derivat. Dessa derivat gjorde det möjligt för bankerna att förflytta vissa tillgångar/skulder utanför balansräkningen. FCIC (2011) har utarbetat en rapport där de undersökt de bakomliggande orsakerna till finanskrisen. I sin rapport uttrycker de att mycket tyder på att det är CDS-derivat som är en av de största orsakerna till varför finanskrisen utbröt (FCIC, 2011) Sandmark instämmer i denna åsikt och

menar att med hjälp av OTC-derivat kan väldigt stora och riskfyllda affärer genomföras, som är långt utöver de tillgångar och skulder som företaget egentligen har. Vidare menar Sandmark att den reglerade marknaden påverkas genom att risken övervältras på resterande del av balansräkningen.

Enligt Stout (2011) är det ursprungliga syftet med derivat att dessa ska användas som ett skydd mot risker. Även Winckle intygar att det är ett värdefullt verktyg inom risk management. Det är dock relevant att påpeka att det i samband med den explosionsartade ökningen av OTC-derivatmarknaden under 2000-talet, även skett en enorm ökning av risktagande menar Stout (2011). OTC-derivaten beskrivs ofta med synonymer som "tillgångar", "investeringar", "försäkringar", "produkter" et cetera. Detta är dock vilseledande försköningar enligt Stout som snarare ser derivaten som ren spekulering och vadslagning. Sandmark har samma uppfattning och menar att en del derivat är ren spekulering. Ett förbud mot de derivat som inte har koppling till en faktura för handel med riktiga varor och tjänster är något som Sandmark vill införa. Johansson (2010) skriver att den reglerade marknaden är transparent men på den oreglerade marknaden är insynen väldigt begränsad. Att använda en central motpart (CCP) ses som en lösning på transparens problemet. Förslaget från EU-kommissionen får dock kritik av Winckle som menar att problemet enbart flyttas runt och en solid lösning skulle vara att varje centralbank måste agera som det egna landets centrala motpart

Efter den finansiella kris som drabbade världen har begreppet "Shadow Banking" vuxit fram. En tydlig definition av detta begrepp är svårt att finna men FSB (2011) har gett följande beskrivning; framväxten av begreppet reflekterar det erkännande den ökade betydelse bolag och olika aktiviteter har fått som bedrivs utanför det vanliga banksystemet men som utför bankliknande tjänster (FSB, 2011). Hansing beskriver också "Shadow Banking" som ett begrepp som innefattar bankliknande verksamhet som bedrivs utanför den reglerade banksektorn. Att marknaden är oerhört omfattande visas i rapporten från FCIC (2011) där "Shadow Banking" utgjorde 60 % av den totala kreditmarknaden i USA. Omfattningen av denna marknad är något som även Sandmark påpekar och påstår att den idag är den "styrande delen" på finansmarknaden. Ett problem med "Shadow Banking" som FSB (2011) påvisar är möjligheten för banker att flytta över allt mer av sina verksamheter till "Shadow Banking" för att undgå reglering. Detta problem är något som Hansing också nämner och menar att ökade krav för banker kan leda till att samma typ av verksamhet kommer att drivas av andra företag som inte står under samma reglering.

Kritik har även riktats mot att Basel-III endast reglerar en liten del av finansmarknaden och lämnar en stor del av finansbranschen utanför regleringen (Hammar, 2). Att det idag inte finns ett regelverk för "Shadow Banking" är något som reglerarna måste ta i beaktande menar Winckle då nästa systemkris kanske inte kommer att innefatta banker. Även Hansing uttrycker att något måste göras om denna typ av verksamhet blir ett problem i Sverige.

Sandmark påpekar att en utredning av "Shadow Banking" liknande den som FCIC-kommissionen genomförde i USA även bör göras inom EU.

Inom begreppet "Moral Hazard" pratas det om problematiken kring "too big to fail" banker. Riksbanken (4) menar att det är problematiskt att dessa banker tenderar att ta ännu större risker i sin verksamhet då de vet att det finns en implicit garanti från staten. Winckle påpekar att problemet med "Moral Hazard" alltid kommer att finnas mellan staten och systemviktiga banker. Dock är det positivt att det finns ett allmänt erkännande att denna implicita garanti finns menar Winckle. Norman (2010) påpekar nackdelen med att staten går in och räddar banker. Det kan anses som om skattebetalarna får "ta smällen" för bankernas agerande. Ett sätt att motverka denna typ av problem menar Hansing, är att kunna låta stora banker gå i konkurs. En förutsättning för att detta ska fungera är dock att det finns en lagstiftning om hur detta skall göras både på ett nationellt och internationellt plan. Ett sätt kan till exempel vara att bankerna har olika insättningsavgifter beroende på vilken typ av risk deras verksamhet är förknippad med. Slutligen påpekar Hansing att det är helt klart att något måste göras för att motverka "Moral Hazard".

LaRoucherörelsen förespråkar Glass-Steagall som ett alternativt regelverk till Basel-III. Även Tidestad (2010) förordar en sådan liknande uppdelning, där bankens investeringsenhet läggs i ett separat bolag utanför bankens ordinarie verksamhet. Mariathasan (2011) beskriver det som en nödvändighet att separera den traditionella bankverksamheten från investeringsenheten. Detta är något som Sandmark även vill göra för att öka stabiliteten i finanssystemet. Dock påpekar FSB (2011) att det vanliga banksystemet är sammanlänkat med "skuggbanksystemet" via en invecklad kedja. Winckle menar att denna kedja gör att en uppdelning inte skulle fungera eftersom investmentbanker och retailbanker ändå kommer att göra affärer med varandra. Hansing menar att det inte finns särskilt mycket att lyfta ut eftersom de Svenska bankerna är i huvudsak retailbanker. Sundvall och Winckle anser att det inte finns något annat alternativ än Basel-III. Winckle menar att Baselregelverken är måste utvecklas kontinuerligt och uttrycker sig enligt följande "if basel didn't exist someone would have to invent it".

6. Slutsatser och diskussion

I det sista kapitlet besvaras den problemfrågeställning som formulerades i inledningen av studien. De slutsatser som dras är baserade på den information som finns samlad i uppsatsen. Slutligen framförs egna reflektioner kring slutsatserna och det valda ämnet, studiens bidrag samt förslag till fortsatta studier.

Är Basel-III regelverket tillräckligt för att förhindra finansiella kriser?

Vår studie pekar på att det främsta Basel-III kommer bidra med, är att de banker som implementerar regelverket blir mer motståndskraftiga mot störningar och kriser i det finansiella systemet. Majoriteten av intervjurespondenterna säger detta uttryckligen och enligt Riksbanken är det övergripande syftet med det nya regelverket bland annat att stärka bankernas förmåga att stå emot förluster. De svar som getts av intervjurespondenterna tyder på att Basel-III inte kommer vara tillräckligt för att förhindra framtida finansiella kriser. Även Bank of Englands chef Mervyn King, påtalar detta. Något som är intressant att reflektera över är Baselkommittens generalsekreterare Stefan Walters uttalande att finansiella kriser inträffar med 20-25 års mellanrum. Detta uttalande antyder att finansiella kriser historiskt sett inträffar med jämna intervaller. Därmed föreligger det en extrem svårighet i att utforma ett regelverk som kan förhindra alla typer av finansiella kriser. Vad regelverket däremot eventuellt kan förhindra är att kriser liknande sådana som tidigare varit, inträffar igen. Detta eftersom regelverket är utformat för att åtgärda de brister som uppenbarats sig i tidigare regelverk, något som både Sundvall och Hansing påpekade i respektive intervjuer.

Hur påverkar den oreglerade marknaden övriga delar av finansmarknaden?

I vår studie finns det ett flertal indikationer som tyder på att den oreglerade marknaden kan påverka hela det finansiella systemet. Detta grundas framförallt på den koppling som finns mellan den oreglerade marknaden och den senaste finanskrisen. Sandmark, Blundell-Wignall och Atkinson samt finanskrisens undersökningskommission i USA (FCIC), är alla överens om detta. Med koppling menas att det vanliga banksystemet och det oreglerade marknadssystemet blivit integrerade med varandra, vilket var en bidragande orsak till den senaste finanskrisens omfattning. Något som ytterligare förstärker detta är även att Financial Stability Board nyligen uttryckt oro kring att den sammankoppling som finns mellan systemen kan öka risken för finansiella bubblor. Flera synpunkter som har lyfts fram i undersökningen tyder på att denna integrering till stor del beror på OTC-derivat. Stout poängterar att det i samband med expansionen av OTC-derivatmarknaden även skett en enorm ökning av risktagande. Finanskrisens undersökningskommission i USA (FCIC) påpekar att det finns mycket som tyder på att just CDS-derivaten är en av de största orsakerna till

varför finanskrisen utbröt. Dessa derivat möjliggör en spridning mellan systemen och omfördelar riskerna, vilket leder till att de faktiska riskerna inte återspeglas i de balansräkningar där de ska ingå. "Skuggbanker" är verksamheter som handlar med, och ger ut dessa typer av derivat. Att det idag inte finns något komplett regelverk som omfattar området och dessa verksamheter är något regelutformarna i allra högsta grad bör överväga, vilket även Winckle tydligt påpekar. Detta för att harmonisera bankmarknaden och få ett stabilt finanssystem. Värt att notera är dock att vi genom direktiv inom den Europeiska Unionen är på rätt väg. Sundvall poängterar i intervjun att det alltså blir mer reglering på området i Sverige. Värt att betona är dock att problematiken till viss del kvarstår då många banker idag interagerar och handlar globalt.

Finns det något/några alternativ till Basel-III?

Regelverket Glass-Steagall har under en längre period efter 1930-talet använts i USA och är det enda alternativ vi har påträffat och reflekterat över under studiens bearbetning. Glass-Steagall separerar den mer riskfyllda investeringsverksamheten från affärsbanken och gav under dess gällande period tillfredställande resultat. Det finns bra argument som talar både för och emot ett införande av ett sådant regelverk. Winckle menar att ett sådant regelverk inte kommer att fungera eftersom investmentbanker och affärsbanker alltid kommer att göra affärer med varandra, därmed finns systemrisken fortfarande kvar. Denna sammankoppling mellan enheterna styrks av Financial Stability Board (2011) som uttrycker en oro angående den starka integrationen mellan banker och "skuggbanker". Samtidigt påpekar Mariathasan (2011) att en separation av investeringsverksamheten från affärsbanken är en nödvändighet för att skapa ett stabilt banksystem. Även Sandmark belyser att Glass-Steagall leder till ett stabilare banksystem då den systemviktiga delen kan hållas igång oavsett yttre omständigheter. Informationen i denna undersökning pekar inte på ett införande av Glass-Steagall som en lösning för att förhindra framtida finansiella kriser, men samtidigt avfärdar heller inte studien regelverket som ett möjligt alternativ till Basel-III.

6.1 Avslutande diskussion

De kunskaper som har erhållits genom en fördjupning inom studiens område, har gett oss funderingar på ett regelverk som kombinerar Basel-III och Glass-Steagall. Först och främst anser vi att ett regelverk ska ta hänsyn till de faktiska riskerna som finns i en bankverksamhet. Dessutom ska regelverket säkerställa att den systemviktiga funktionen som banker faktiskt har, inte kan sättas ur spel. En förutsättning för att detta ska fungera är att alla företag som bedriver bankverksamhet eller liknande verksamhet ("Shadow Banking") ska omfattas av samma regelverk. Om detta inte kan uppnås finns det en risk att regelverket undermineras genom att aktörer kan utnyttja de oreglerade delarna som regelverket inte omfattar. Det är

även viktigt att regelverket implementeras globalt då banker idag agerar på en global marknad. Vi är medvetna om att det beskrivna regelverket kan ses som en utopi, dock är detta något vi anser är värt att sträva mot för att skapa ett stabilt banksystem.

Den oreglerade värdepappersmarknaden har visat sig skapa stora bekymmer för den finansiella stabiliteten. Framförallt utbredningen och omfattningen av CDS-derivat, där risken i instrumentet inte alltid återfinns i den balansräkning där den bör ingå. Ett av syftena med att upprätta balansräkningar är att åskådliggöra ett företags finansiella ställning. Dessa typer av derivat kan således göra att balansräkningens funktion till viss del inte uppfylls. Detta ger i sin tur en missvisande bild av företaget och fel information ges till investerare och intressenter. Idag finns en strävan att alla derivat ska kunna clearas för att få en mer transparent marknad. Ett förbud bör införas för de derivat som inte går att clearas.

En moralisk aspekt som vi har diskuterat är problemet med "too big to fail" banker. Vi anser att det inte är etiskt rätt att bankerna kan tillgodogöra sig vinster i goda tider men samtidigt dra nytta av staten som garant vid sämre tider. En lösning som Hansing och Svenska Bankföreningen nämner för att motverka detta är genom att låta systemviktiga banker gå i konkurs. För att detta ska vara möjlig måste det också finnas en lagstiftning som kan hantera effekterna av en sådan situation. Detta förslag anser vi är den mest lämpliga lösningen på problemet då incitamentet till ökad risktagning försvinner.

6.2 Studiens bidrag

Det denna studie tyder på är att den alternativa bankmarknaden ("Shadow Banking") underminerar Baselregelverkets funktion.

6.3 Förslag till fortsatta studier

Basel-III börjar implementeras i Sverige och övriga Europa först under år 2013. Därmed vore det intressant att i ett senare skede studera resultatet av utvecklingen och implementeringen.

Det vore även intressant att studera problematiken kring "too big to fail" banker. Detta är idag ett minst sagt aktuellt ämne, varpå det är viktigt att finna en lösning för att staten inte ska vara tvingad att rädda banker i ekonomiska svårigheter.

Ett annat ämne som kan vara av intresse att studera, är hur integrerade de svenska bankerna är med "Shadow Banking" systemet och hur stort fenomenet är i Sverige.

Källförteckning

Tryckta Källor

Bell, J. (2000). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur

Bryman, A., & Bell, E. (2005). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber AB

Ejvegård, R. (2009). *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur

Falkman, H. (2002). *Bankrörelse- Risker och riskhantering i banker*. Stockholm: Norstedts Juridik AB

Lundahl, U., & Skärvad, P-H. (1992). *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Lund: Studentlitteratur

Rex, M. (2011). *Småbanker räds nya regler*. Dagens Industri, publicerad 2011-04-26.

Starrin, B., & Svensson, P-G. (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur

Elektroniska källor

Acharya, S. (2008). Safe banking to avoid moral hazard. *Journal of Risk Management in Financial Institutions*, 1:3, 297 – 320.

af Jochnick, K. (2004). *Finansinspektionens tillsyn i ett Basel II-perspektiv*. Hämtad 2011-04-12, från http://www.fi.se/upload/20_Publicerat/30_Sagt_och_utrett/40_Tal/2004-02-17.pdf

af Jochnick, K. (2010). *Basel-III färdigt – stora konsekvenser för bankerna*. Hämtad 2011-04-18, från [http://www.swedishbankers.se/web/bfmm.nsf/lupgraphics/101216%20Basel%20III.pdf/\\$file/101216%20Basel%20III.pdf](http://www.swedishbankers.se/web/bfmm.nsf/lupgraphics/101216%20Basel%20III.pdf/$file/101216%20Basel%20III.pdf)

af Jochnick, K., Horwitz, J. A., Kauppi, P-N., & Hyttnes, A. (2010). *Det är inte försent att rädda nordiska banker från Basel-III*. Hämtad 2011-04-20, från [http://www.swedishbankers.se/web/bf.nsf/\(\\$All\)/EFFF8F6172BF1434C125774900285F13?OpenDocument](http://www.swedishbankers.se/web/bf.nsf/($All)/EFFF8F6172BF1434C125774900285F13?OpenDocument)

Bank for international settlements (BIS)

- 1). *Basel-III and Financial Stability*. Hämtad 2011-04-11, från <http://www.bis.org/speeches/sp101109a.htm>
- 2). *BIS History – Overview*. Hämtad 2011-04-11, från <http://www.bis.org/about/history.htm>
- 3). *International convergence of capital measurement and capital standards*. Hämtad 2011-04-22, från <http://bis.org/publ/bcbs04a.htm>
- 4). *The First Pillar – Minimum Capital Requirements*. Hämtad 2011-04-25, från <http://bis.org/publ/bcbs107b.pdf>
- 5). *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*. Hämtad 2011-05-26, från <http://bis.org/publ/bcbs189.htm>
- 6). *OTC derivatives market activity in the second half of 2009. (2010)*. Hämtad 2011-05-10, från http://www.bis.org/publ/otc_hy1005.pdf

Barnes, S., P. Lane and A. Radziwill. (2010). *Minimising Risks from Imbalances in European Banking. OECD Economics Department Working Papers*, No. 828, OECD Publishing.
<http://dx.doi.org/10.1787/5km33srnz5nt-en>

Basel Committee on Banking Supervision (BCBS). (2006). *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework*. Hämtad 2011-05-02, från <http://bis.org/publ/bcbs128.pdf>

Basel Committee on Banking Supervision (BCBS). (2009). *History of the Basel Committee and its Membership*. Hämtad 2011-04-14, från <http://bis.org/bcbs/history.pdf>

Basel Committee on Banking Supervision (BCBS). (2010). *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*. Hämtad 2011-04-28, från <http://bis.org/publ/bcbs189.pdf>

Blundell-Wignall, A. & Atkinson, P. (2010). *Thinking beyond Basel-III: Necessary Solutions for Capital and Liquidity*, *OECD Journal: Financial Market Trends*, Vol. 2010/1.

Cervenka, A. (2010). *Skrota bankernas massförstörelsevapen*. Hämtad 2011-04-18, från http://www.e24.se/business/bank-och-finans/skrota-bankernas-massforstorelsevapen_2276223.e24

Gränsmark, M. (2011). *SEK renodlar sin verksamhet*. Hämtad 2011-04-20, från <http://www.ff.se/blogg/camilla-littorin/2011-02-16/sek-renodlar-sin-verksamhet/>

Financial Stability Board (FSB). (2011). *Shadow Banking: Scoping the Issues*. Hämtad 2011-05-20, från http://www.financialstabilityboard.org/publications/r_110412a.pdf

Finansinspektionen (FI)

1). *Riskmätning och kapitalkrav – Baselkommitténs förslag till nya kapitaltäckningsregler ur ett svenskt perspektiv*. (2001). Hämtad 2011-04-11, från http://fi.se/upload/20_Publicerat/30_Sagt_och_utrett/10_Rapporter/2001/rapport2001_1.pdf

2). *Företagens interna kapitalutvärdering– att bedöma kapitalbehovet under Basel II*. (2005). Hämtad 2011-04-15, från http://www.fi.se/upload/20_Publicerat/30_Sagt_och_utrett/10_Rapporter/2005/Rapport2005_8.pdf

3). *Riskmätning och kapitalkrav II - en lägesrapport om arbetet med nya kapitaltäckningsregler*. (2002). Hämtad 2011-04-15, från http://www.fi.se/upload/20_Publicerat/30_Sagt_och_utrett/10_Rapporter/2002/rapport2002_8.pdf

4). *Nya globala regler för banker*. (2010). Hämtad 2011-05-26, från <http://www.fi.se/Regler/Kapitaltackning/Listan/Nya-globala-regler-for-banker/>

5). *Om Finansinspektionen*. Hämtad 2011-05-09, från <http://fi.se/Om-FI/>

6). *Börser och aktiehandel*. Hämtad 2011-05-09, från <http://www.fi.se/Konsument/Fragor-och-svar/Borser-och-aktiehandel/>

7). *Konsumentskyddet på finansmarknaden*. (2007). Hämtad 2011-05-09, från http://www.fi.se/upload/20_Publicerat/30_Sagt_och_utrett/10_Rapporter/2007/Rapport_2007_9.pdf

8). *Prospekt*. Hämtad 2011-05-09, från <http://www.fi.se/Tillstand/Prospekt/?Year=2010>

Hammar, Ian

1). Hammar, I. (2010). *Nordea medlem i hemlig bankallians*. Hämtad 2011-05-09, från http://www.realtid.se/ArticlePages/201006/03/20100603185300_Realtid539/20100603185300_Realtid539.dbp.asp

2). Hammar, I. (2010). *Bråk om nya banklagen*. Hämtad 2011-04-16, från http://www.realtid.se/ArticlePages/201011/01/20101101181153_Realtid535/20101101181153_Realtid535.dbp.asp

Heakal, R. (n.d.). *What Was The Glass-Steagall Act?* Hämtad 2011-04-18, från <http://www.investopedia.com/articles/03/071603.asp>

Ingves, Stefan

1). Ingves, S. (2011). *Basel-III – välbehövligen regler för en säkrare banksektor*. Hämtad 2011-04-15, från http://www.riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Tal/2011/110201.pdf.

2). Ingves, S. (2011). *Att komma starkare ur en kris: lärdomar från Sverige*. Hämtad 2011-05-26, från http://www.riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Tal/2011/110518.pdf

Johansson, N. (2010). *Central motparts clearing av OTC-derivat – effekter på den svenska finansmarknaden*. Hämtad 2011-05-10, från <http://www.sou.gov.se/fmk/pdf/Rapport%205.pdf>

King, M. (2010). *Banking: From Bagehot to Basel, and Back Again*. Hämtad 2011-04-18, från <http://www.bankofengland.co.uk/publications/speeches/2010/speech455.pdf>

Konczal, M. (2009). *Shadow Banking: What It Is, How it Broke, and How to Fix It*. Hämtad 2011-05-04, från <http://www.theatlantic.com/business/archive/2009/07/shadow-banking-what-it-is-how-it-broke-and-how-to-fix-it/21038/>

LaRoucherörelsen i Sverige – EAP. (2008). *Glass-Steagall - för ett nytt bank- och kreditsystem*. Hämtad 2011-05-10, från <http://www.larouche.se/program/nytt-finanssystem/nytt-bretton-woods>

Law Library – American Law and Legal information. (n.d.). *Glass-Steagall Act*. Hämtad 2011-04-18, från <http://law.jrank.org/pages/7165/Glass-Steagall-Act.html>

Lind, G. (2005). *Basel II – Nytt regelverk för bankkapital. Penning- och valutapolitik 2/2005*. Hämtad 2011-04-15, från http://www.riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Artiklar_PV/goranlind.pdf

Lindqvist, T. (2010). *Remisspromemoria- Förslag till nya föreskrifter om rapportering av likviditetsrisk*. Hämtad 2011-04-29, från http://www.fi.se/upload/30_Regler/10_FFS/11_remisser/20110118_likviditetsrisk/remiss-pm_rapport_%20likviditet_10-4148.pdf

Mariathasan, J. (2011). *Basel-III, solution or problem?. Global Investor, issue 239. p138-138*.

Nationalencyklopedin. (2011). *Bretton Woods-avtalet*. Hämtad 2011-04-12, från <http://www.ne.se/bretton-woods-avtalet>

Nationalencyklopedin. (2011). *Räntemarginal*. Hämtad 2011-05-20, från <http://www.ne.se/sok/r%C3%A4ntemarginal?type=NE>

Norman, P. (2010). *Anförande vid Söderberg & Partnersdagen*. Hämtad 2011-05-20, från <http://www.ud.se/sb/d/13692/a/154318>

Nyberg, L. (2007). *Oron på de finansiella marknaderna*. Hämtad 2011-05-20, från <http://www.riksbank.se/pagefolders/32293/071122.pdf>

Nyberg, L. & Andersson, T. (2010). *Efter krisen - Vägen mot ett stabilare finansiellt system, Penning- och valutapolitik 2/2010*. Hämtad 2011-05-02, från http://www.riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Artiklar_PV/2010/pov_2010_2_nyberg_andersson.pdf

Pozsar, Z., Adrian, T., Ashcraft, A., Boesky, H. (2010). *Federal Reserve Bank of New York Staff Reports*, no. 458. Hämtad 2011-05-20, från http://www.newyorkfed.org/research/staff_reports/sr458.pdf

Rauchhaus, R. W. (2005) Conflict management and the misapplication of moral hazard theory, *Ethnopolitics*, 4:2, 215 – 224.

Riksbanken

1). *Finansiell stabilitet 2003:2*. (2003). Hämtad 2011-04-18, från http://www.riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Rapporter/2003_2_sve.pdf

2). *Finansiell stabilitet 2010:2*. (2010). Hämtad 2011-04-12, från http://www.riksbank.se/pagefolders/8574/fs_2010_2_sv.pdf

3). *Penningpolitisk rapport oktober*. (2010). Hämtad 2011-04-28, från http://www.riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Rapporter/2010/pr_okt_2010.pdf

4) *Penning- och valutapolitik 2000:3*. (2000). Hämtad 2011-05-23, från http://www.riksbank.se/upload/4398/pv00_3.pdf

Riksgälden. (2010). *Insättningsgarantin*. Hämtad 2011-05-09, från <https://www.insattningsgarantin.se/Documents/Ins%C3%A4ttningsgarantin%20infoblad%20dec%202010.pdf>

Rizzi, J. V. (2011). Shadow Banking's Enduring Threat. *American Banker*, 176(3), 9. Retrieved from EBSCOhost.

Sandmark, U. (2010). *Riksbanken bemöter min kritik mot Basel-III*. Hämtad 2011-04-12, från http://www.sourze.se/Riksbanken_bem%3%b6ter_min_kritik_mot_%22Basel_III%22_1072_7464.asp

Sprinzen, S. & Azarchs, T. (2008). *Why Was Lehman Brothers Rated "A"*. *Standard & Poor's RatingsDirect | September 24; 2008*. Hämtad 2011-04-15, från http://www2.standardandpoors.com/spf/pdf/fixedincome/Lehman_Brothers.pdf

Stout, Lynn A. (2011). Risk, Speculation, and OTC Derivatives: An Inaugural Essay for *Convivium, Accounting, Economics, and Law*: Vol. 1: Iss. 1, Article 2.
DOI: 10.2202/2152-2820.1004

Svenska Bankföreningen

1). *Basel III färdigt – stora konsekvenser för bankerna*. *Bankföreningens nyhetsbrev December 2010*. Hämtad 2011-04-12, från [http://www.swedishbankers.se/web/bfmm.nsf/lupgraphics/Nyhetsbrev%20nr%206%202010.pdf/\\$file/Nyhetsbrev%20nr%206%202010.pdf](http://www.swedishbankers.se/web/bfmm.nsf/lupgraphics/Nyhetsbrev%20nr%206%202010.pdf/$file/Nyhetsbrev%20nr%206%202010.pdf)

2). *3 frågor till Bankföreningens nya styrelseordförande*. Hämtad 2011-04-26, från [http://www.swedishbankers.se/web/bf.nsf/\\$all/2C5C4DAE889E5E31C12577E50058876F?open](http://www.swedishbankers.se/web/bf.nsf/$all/2C5C4DAE889E5E31C12577E50058876F?open)

3). *Om Bankföreningen*. Hämtad 2011-04-26, från <http://www.swedishbankers.se/web/bf.nsf/pages/ombank.html>

The financial crisis inquiry commission (FCIC). (2011). *Final Report of the National Commission on the Causes of the Financial and Economic Crisis in the United States*. Hämtad 2011-05-09, från <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/GPO-FCIC/pdf/GPO-FCIC.pdf>

The Presidential Committee for the G20 Seoul Summit. (2010). G20 plenary session IV: Financial regulatory reform. 2010-11-12. Hämtad den: 2011-05-05, från http://125.60.31.155/eng/boardDetailView.g20?boardDTO.board_category=BD03&boardDTO.board_seq=2010110000003384#

Tidestad, J. (2010). *Bättre skydd behövs för spararna*. Hämtad 2011-04-18, från http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/battre-skydd-behovs-for-spararna_5252975.svd

Bilaga

Intervjufrågor

- Syftet med Basel-III regelverket är att det ska motverka framtida finansiella kriser, tror ni att regelverket kommer tjäna sitt syfte?
- Vet ni vad begreppet "Shadow Banking" innebär och vad har ni i så fall för åsikter om detta?
- Hur påverkar den relativt oreglerade marknaden i synnerhet s.k. OTC-derivat (Over the Counter) övriga delar av finansmarknaden?
- Anser ni att det behövs regler för den oreglerade marknaden? Om Ja, hur skall dessa utformas?
- Det har diskuterats mycket om "Moral hazard" inom banksektorn, vad är er uppfattning om detta?
- Vilka positiva/negativa effekter anser ni att Basel-III kommer att medföra?
- Finns det något ni skulle vilja lägga till/ta bort i regelverket?
- Om Baselregelverket inte skulle användas för att reglera banker, vilka andra lämpliga alternativ finns då att tillgå?
- "Glass-Steagal" är ett regelverk som skiljer på affärsbanker och investeringsbanker d.v.s. att dessa inte skall ingå i samma verksamhet. Vad anser ni om denna typ av uppdelning och vilka effekter kan ett sådant regelverk tänkas medföra?
- Bör Basel-III gälla för alla banker oavsett storlek?
- Vad anser ni om den senaste debatten kring att införa strängare kapitalkrav i Sverige än vad minimikraven enligt Basel-III kräver?
- En av de största förändringarna i och med Basel-III är vilken typ av kapital som ska ingå i kapitalbasen, "kvalitén" på kapitalet har höjts. Är kraven för högt eller för lågt satta?
- Anser ni att den totala kostnaden för att implementera Basel-III är i proportion till dess syfte, d.v.s. att förhindra framtida finansiella kriser?